

ANALÝZA OBJEKTIVITY A VYVÁŽENOSTI POŘADU ČESKÉ TELEVIZE
AMERICKÁ VOLEBNÍ NOC 2020

Vysíláno od 3. listopadu 23:00 hodin do 4. listopadu 12:00 hodin
na programu ČT24

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. ZADÁNÍ ANALÝZY	3
2.1. PŘEDMĚT A CÍL ANALÝZY	3
2.2. METODIKA ANALÝZY	4
3. ANALYTICKÁ ČÁST	5
3.1. PODROBNÝ POPIS POŘADU	5
3.2. ODBORNÍCI A HOSTÉ.....	33
3.3. SROVNÁNÍ S ROKEM 2016	37
3.4. PROBLEMATICKÉ MOMENTY.....	39
3.5. SHRNUTÍ ZJIŠTĚNÍ	41
4. ZÁVĚR	42

1. ÚVOD

Česká televize, stejně jako při volbách v roce 2016, zařadila do vysílání celonoční program s cílem poskytnout divákům v přímém přenosu možnost sledovat průběh prezidentských voleb v USA. Speciální vysílání věnované výhradně volbám přinášelo průběžné výsledky, názory pozvaných odborníků, komentáře hostů a reakce politiků. Vysílání probíhalo jak z pražského studia České televize, postupně za vedení moderátorů Tomáše Drahoňovského a Michala Kubala, tak z improvizovaného studia v New Yorku, kde byl reportér Martin Řezníček, další redaktor David Miřejovský přinášel živé vstupy z Washingtonu.

Třináctihodinový speciál k volbě devětapadesátého amerického prezidenta si v průběhu úterní noci a středečního dopoledne pustilo alespoň na některý úsek vysílání celkem 1, 38 milionu diváků. Volební blok ČT24 pokračoval až do středečního poledne, v průměru jej sledovalo 147 tisíc diváků při podílu na sledovanosti 16,93 %. Do šesti hodin ráno, tedy prvních sedm hodin vysílání, sledovalo ČT24 9,42 % diváků, kteří byli v danou dobu u obrazovky. Od deváté hodiny ráno do dvanácti hodin jej sledovalo 212 tisíc lidí starších patnácti let. (Zdroj dat: ATO – Nielsen Admosphere)

2. ZADÁNÍ ANALÝZY

2.1. Předmět a cíl analýzy

Rada se na minulých zasedáních seznámila s několika stížnostmi, které poukazyvaly na nekorektnost informování o průběhu a výsledcích prezidentských voleb v USA. Stížnosti se vztahovaly výhradně ke zpravodajství České televize. V rámci stížností byla pisateli jako problematická nejčastěji zmiňována právě Americká volební noc. Navíc v roce 2016, kdy Česká televize odvysílala stejně koncipovaný pořad u příležitosti volebního souboje Trump versus Clintonová, shledala Rada u tohoto pořadu porušení zásad objektivit a vyváženosti a vydala v tomto smyslu provozovateli upozornění na porušení zákona o vysílání.

Rada proto přistoupila k zadání analytického vyhodnocení celého uvedeného vysílacího bloku a jeho posouzení z hlediska dodržení zákona č. 231/2001 Sb., a rovněž z hlediska srovnání s Americkou volební nocí 2016.

Analýza primárně sleduje, jak Česká televize v rámci vysílání Volební noci naplňovala znění zákona o vysílání, zejména pak § 31 odst. 2 a 3, stanovující, že:

- *„provozovatel vysílání poskytuje objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů“*
- *„provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich*

názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě“

V případě Volební noci jde o publicisticko-zpravodajský blok atypického formátu. Zatímco klasická kvantitativně-kvalitativní analýza zpravidla poskytuje informace především o tom, jaký prostor byl ve vysílání poskytnut jednotlivým politickým subjektům, s jakými konotacemi a v jakých kontextech, v případě Volební noci je nutno aplikovat jiné přístupy, jelikož hosty ve studiu byli publicisté a odborníci, mající osobní či profesní zkušenosti s americkou politikou. Přístup moderátorů k hostům byl vstřícný, otázky nebyly návodné ani konfrontační, prostor pro vyjádření byl hostům dán v rovině časové i tematické prakticky bez omezení. Moderátor jen nastiňoval některá témata, ale nechával hosty ve studiu, aby se k nim vyjadřovali volně. Moderátoři do projevů hostů ve studiu vstupovali minimálně, neskákali jim do řeči, a sami hosté se k sobě chovali vstřícně až přátelsky, vzájemně se doplňovali, nikoli konfrontovali. Drtivá většina komentářů pronesených hosty ve studiu měla neutrální charakter. Nebyl zaznamenán rozdílný přístup moderátorů k jednotlivým hostům ve studiu ani jejich zaujatost v rámci nějakého tématu. Oddělování komentářů a faktů bylo dodržováno, ostatně vyplynulo už z formátu pořadu, jehož drtivou většinu tvořily právě komentáře, doplňované informacemi o průběhu sčítání hlasů, které byly podávány věcně a neutrálně.

V případě volební noci nešlo o vyváženost v prezentaci politických subjektů, ale o vyváženost ve vztahu k prezidentským kandidátům, respektive k politickým preferencím a hodnotovým východiskům, která v obecném povědomí jejich osobnosti reprezentují. V tomto smyslu se analýza soustředí zejména na výběr hostů, který rozhodujícím způsobem ovlivnil vyznění pořadu.

Hlavním cílem analýzy je posoudit, zda během Americké volební noci nedošlo k porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona o vysílání, resp. zda vysílání dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování.

K tomu bylo potřeba zodpovědět především tyto otázky:

1. *Došlo k vyváženému výběru hostů z hlediska jejich názorových preferencí na oba prezidentské kandidáty?*
2. *Byla ze strany moderátorů pořadu dodržena zásada stejného přístupu k respondentům a jimi prezentovaným názorům?*
3. *Jakým způsobem byli oba prezidentští kandidáti prezentováni v dalších složkách pořadu, tedy zejména v zařazených reportážích nebo v reakcích moderátorů na průběžné volební výsledky?*
4. *Došlo k posunu od minulého vydání Americké volební noci v roce 2016, kdy bylo v tomto pořadu shledáno porušení zákona o vysílání?*

2.2. Metodika analýzy

Zásadní důraz byl kladen na zjištění, jaké názorové preference prezentovali pozvaní respondenti, jednak odborníci, komentující situaci ze studia, jednak hosté poskytnuvší jednorázový rozhovor k tématu. Tato zjištění jsou předmětem kvantitativní části analýzy. Kvalitativní část se soustředí zejména na potenciální problematické momenty vysílání.

Analýza se soustředí rovněž na to, zda byla v redakční práci důsledně oddělována fakta a komentáře, zda bylo korektně pracováno s informacemi a se zdroji. Zda moderátoři uvádějí zdroje informací, používají jasné argumenty, korigují diskuzi tak, aby bylo zachováno zejména její informační a věcné hledisko, jsou informačně připraveni, nedopouštějí se nekorektních interpretací, neposouvají význam

sdělení hostů, nestrání některému z hostů či názorovému proudu, resp. zachovávají si neutrální postoj ve své moderaci i emocích.

U odborníků ve studiu byl sledován časový prostor, který jim byl poskytnut, ačkoli jde jen o vedlejší ukazatel, hosté měli volný a takřka neomezený prostor k vyjádření a byli zpravidla moderátorem ke komentáři spíše vybízeni a povzbuzováni. Stěžejní zkoumanou otázkou byla frekvence jejich vyjádření ve vztahu k oběma kandidátům (Trump: negativní/pozitivní ; Biden: negativní/pozitivní ; neutrální). Vzhledem k tomu, že se odborníci ve studiu vyjadřovali zpravidla opatrně a diplomaticky a snažili se zachovávat odstup a věcnost, bylo někdy posouzení těchto aspektů problematické – pozitivní či negativní postoj k jednomu z kandidátů je tak v rámci výpovědi diagnostikován nejen při přímé zmínce o něm, ale i při obhajobě nebo kritice názorů, postojů či hodnot, které daný kandidát, respektive jeho politické pozadí, reprezentují.

Součástí analýzy je podrobný popis celého pořadu. Časování odpovídá reálnému času. Jsou zde zaznamenána veškerá vyjádření odborníků ve studiu i dalších hostů, a to ne přímou citací, ale tak, aby byla stručně a věcně zachycena podstata jejich vyjádření ve faktografické i názorové rovině. Mezivstupy moderátorů do projevů hostů proto nejsou uváděny, pokud jde o neutrální doplňující dotazy, které jen logicky posouvají téma, nejsou návodné, hodnotící nebo nemění probírané téma, což je drtivá většina případů.

Pořad byl monotematický, šlo čistě o jednu událost, kdy značná část obsahu byla věnována i technickoorganizační stránce věci, tedy vysvětlování složitého systému voleb v USA. Ve studiu panovala bez výjimky nekonfrontační, vstřícná až přátelská atmosféra. Diskuze byla rozdělena do nastíněných tematických okruhů (zahraniční politika USA, covidová krize, bezpečnostní politika, násilné protesty v ulicích, ekonomika, volební systém), ale velmi volně, a hranice mezi tématy se stíraly a prolínaly.

3. ANALYTICKÁ ČÁST

3.1. Podrobný popis pořadu

23:01

Obecný úvod, redaktor Tomáš Drahoňovský vítá diváky z exteriéru před budovou České televize, seznámení se základními fakty. Moderátor sděluje, že vývoj událostí bude komentován z Kavčích hor i přímo z USA, kde jsou zpravodajové Martin Řezníček v New Yorku a David Miřejovský ve Washingtonu. První vstup Miřejovského sděluje, jak to vypadá s bezpečnostními opatřeními proti případným nepokojům, které někteří pozorovatelé předvídají.

23:04

Řezníček reaguje na dotazy a sděluje, že na obou stranách se dá očekávat v případě prohry nespokojenost a možné protesty, na řadě míst v USA jsou barikády, ploty u veřejných budov, zatlučené obchody atd. Tyto volby jsou tím mimořádné, nikdy předtím tak napjatá atmosféra při volbách nebyla. To, co přichází teď, je referendum i o tom, jak Trumpova vláda zvládá epidemii koronaviru. Zažili jsme rasové protesty, které byly často násilné, dav se chová nevyzpytatelně, oba kandidáti se mohou distancovat od radikálních elementů, ale klubko motivací frustrací, vedoucích ke konfliktům, je nyní v USA složité a je těžké ho rozplést. Trump říkal, že rozhodnutí soudu o tom, že ve Philadelphii bude možné opožděné sčítání korespondenčních hlasů, může vést k fyzickému násilí. Trump byl obviňován,

že se dostatečně nedistancoval od krajní pravice. Každé vyjádření jednoho z kandidátů může ve vyostřené atmosféře vést k větším škodám, než za normálních okolností. Po mezivstupu moderátora Drahoňovského, který vyzývá k hodnocení, jaké faktory budou rozhodující a kam se upíná pozornost Američanů, dodává Řezníček, že klíčové bude, jak dopadnou volby v šesti nebo sedmi nerozhodnutých státech, indikátorem bude, jak se vyvine poměr na Floridě, zejména ve vztahu města versus venkov, v Georgii po velké aktivitě demokratů je výsledek nejasný, Severní Karolina bude důležitá pro Trumpa, který jí nesmí ztratit.

23:13

Moderátor ze studia Drahoňovský předává slovo Miřejovskému do Washingtonu. Ten zmiňuje Ohio, kde je situace mezi demokraty a republikány vyrovnaná, navíc kopíruje dlouhodobě výsledek, jaký je pak po celkovém sčítání. Zajímavé bude sledovat některé okrsky v dříve tradičně republikánských státech jako Arizona nebo Texas, kde je po demografických změnách velká koncentrace zejména hispánských voličů. Volí se také do sněmovny reprezentantů, a jak dopadnou volby v Texasu, naznačí, zda může brzy být, tato kdysi bašta republikánů, spíše demokratickou voličskou základnou. Na otázku, zda je pravda, že jsou volby spíše referendem o Trumpovi, protože jsou témata spíše národnostní a identitární, než ekonomická a další dříve obvyklá, odpovídá, že nejdůležitější téma je dnes pandemie koronaviru, proto nelze ani referovat o průběhu voleb z vnitřních prostor. Štáby kandidátů jsou také redukovány na minimum, Trump má v Bílém domě jen asi 250 hostů, Biden tráví noc v Delaware a i jeho štáb má minimální počet členů, je to jiná atmosféra, než obvykle, a koronavirus byl i v projevech kandidátů stěžejním tématem.

23:18

Martin Řezníček oznamuje, že jeho pozice je na střeše Českého centra v New Yorku, odkud bude dělat rozhovory, dá hlas krajanům žijícím v USA.

23:19

Vítá prvního hosta, jímž je pravnučka T. G. Masaryka **Charlotta Kotíková Masaryková**. Sděluje, že národ v USA je rozdělen jako nikdy. Na otázku, proč jsou Američané tak rozdělení, odpovídá, že je to součást toho, co se děje ve světě, umocnění pocitů, které člověka přivádí do určité názorové skupiny, pocity ohrožení, vznikají kliky, které navzájem nejsou schopné spolu komunikovat. Pohybuje se v uměleckém světě, který je progresivistický až utopický. Je třeba bojovat proti degradaci klimatu, často se teď v USA stalo, že příliš vládnou peníze nad vědeckým přístupem. Zná lidi, kteří nevolí proto, že i Biden je pro ně málo progresivní, jsou to zejména mladí umělci. Na otázku, zda na současném napjatém stavu nenesou vinu obě strany, odpovídá, že ano, ale že agresivita je spíše na straně republikánů. Národ v USA není homogenní, jsou zde lidé všech typů a názorů, podle ní je nebezpečím možnost koupit si volně zbraně a je třeba tyto věci dělat realističtěji. Americký národ je tvrdý, ale zároveň má obrovskou empatii. Je to národ obrovských rozdílů, národ andělů i ďáblů.

23:28

Moderátor z Kavčích hor Drahoňovský se mezitím přesunul do vnitřního studia, odkud bude celá volební noc moderována. Ukazuje velkou mapu, na níž budou diváci průběžně sledovat měnící se počty hlasů, a jednotlivé státy se podle toho budou barvit do modra či do červena. Celou dobu bude sledovat média a sociální sítě redaktor Andreas Papadopoulos. Je jasné, že v Bílém domě bude zatím nejstarší prezident v dějinách USA.

Drahoňovský vítá první dva hosty ve studiu na Kavčích horách. Jsou to **Roman Joch z Občanského institutu a Tomáš Klvaňa, amerikanista z pražské University of New York**.

23:30

Joch říká, že jde o existenciální spor, obě křídla se nenávidí, Trumpisté se vnímají jako milovníci Ameriky a i když všichni Trumpa nepovažují za ideálního, považují ho za poslední bariéru proti nastupujícímu ideologickému šílenství, druhá strana naopak vnímá Trumpa jako mezinárodní ostudu, jako americkou hanbu, a člověka s diktátorskými choutkami, reprezentujícího velké zlo - rasismus.

23:32

Klvaňa souhlasí, že Amerika je rozdělená, zájem o volby ukazuje i to, že sto milionů volilo dříve, než se dnes v USA rozednilo, nevíme, jak to dopadne, ale může se stát, že Trump těsně obhájí mandát, nebo že Biden vyhraje s obrovským náskokem jako Roosevelt v roce 1932.

23:33

Papadopoulos připomíná, co dělali oba kandidáti těsně před vypuknutím voleb. Biden navštívil hrob svého syna. Trump dal rozhovor televizi Fox News a setkal se s dobrovolníky ve Virginii.

23:36

Moderátor avizuje stručné shrnutí osobnosti Trumpa, následuje krátká reportáž o prezidentovi, jejímž autorem je Miřejovský:

Ukázka z klipu zpěvaček sester Harrisových „Volte Trumpa“, jedna ze zpěvaček následně říká, že po zvolení Bidena už by Američané nebyli svobodným národem a je potřeba postavit se socialistickým lžím. Se svými rodiči objíždějí obě dívky akce Trumpa a zpívají pro jeho příznivce. Považují ho za skvělého, oceňují hlavně Trumpův patriotismus.

Ukázka z Trumpova projevu s prohlášením „Od této chvíle bude platit: Amerika na prvním místě!“ Dále se v komentáři na pozadí ilustračních snímků praví, že Trump toho stihl hodně, jeho voličům se líbí odstoupení od pařížské klimatické dohody, od jaderné smlouvy s Íránem, postoj k severokorejskému režimu, naprosto zásadní je ale jeho odmítání potratů nebo fakt, že snížil daně. Hlas Trumpova příznivce, který věří, že po pandemii ekonomika znovu nastartuje a Amerika na tom bude lépe.

Komentář říká, že obvinění Trumpa z obcházení daní či vyšetřování ohledně ovlivnění voleb ze strany Ruska považují prezidentovi příznivci za podvod demokratů.

Steve Krotky z republikánské strany říká, že Trump je fenomenální prezident.

Komentář uvádí, že Trump získal i státy dříve tradičně demokratické. Např. ve Wisconsinu před ním vyhrál republikán naposledy v roce 1984.

Reportáž ukončuje opět ukázka ze songu z úvodu reportáže, komentátor říká, že zpěvačky budou na podporu prezidenta zpívat do poslední chvíle.

23:38

Moderátor upozorňuje, že různé průzkumy veřejného mínění nabízejí různé předpovědi.

23:39

Klvaňa:

Biden je na rozdíl od Clintonové populární. Hlas pro Trumpa už nebude hlasem protestním.

23:40

Joch:

Většina agentur favorizuje Bidena, i ty, které před čtyřmi lety správně odhadly vítězství Trumpa. Mnoho Trumpových voličů neprozrazuje, že ho bude volit, jedna menší, ale významná agentura, předpovídá Trumpovo vítězství. Jádro voličů se k němu hlásí otevřeně, ale důležitá bude část jeho voličů, kteří se k němu nehlásí veřejně, ale jsou znechuceni násilím levice v ulicích a bojí se ideologického šílenství natolik, že mu nakonec hlas dají.

23:43

Martin Řezníček s dalším hostem. Je jím bývalá asistentka amerických prezidentů **Eliška Hašková Coolidge** (online z Floridy). Podle ní by měl být Trump zvolen proto, že splnil, co slíbil. Volby před čtyřmi roky byly volbou mezi „dáblem“ a „divokým modrým mořem“ a ona volila „divoké moře“. Trump je egocentrický, ale má odvahu věci změnit, a přišel zvenčí, nemá za sebou léta v byrokracii, proto má větší svobodu. Prokázal, že je vůdce i že umí vyjednávat, americká ekonomika byla na tom lépe před covidem, ale i tuto krizi dokázal zvládnout a dokáže i pomáhat jiným národům. Řezníček namítá, že je za nezvládnutí krize naopak kritizován, respondentka s těmito obviněními nesouhlasí. Na otázku o ekonomice zmiňuje respondentka snížené daně, zeď proti nelegálním imigrantům, ale i otevření možností pro legální migraci, jednání s Mexikem o problematice pašování drog. Hlavně se ale podle ní Trump zasloužil o to, že se Bůh vrátil na scénu. Vzpomíná i na předchozí prezidenty, pro které pracovala, a podle ní každý z nich sloužil nezištně své vlasti. Pan Biden za dlouhá léta málo udělal ve státní správě, ale stal se multimilionářem, což je zvláštní při platech ve státní správě... zde je Řezníčkem přerušena s tím, že je třeba se vrátit k Trumpovi. Říká, že byl osobně u toho, když Trump přijímal státní návštěvy na svých soukromých pozemcích a ve svých hotelech, přičemž tyto akce financuje federální rozpočet, což je přece střet zájmů. Respondentka říká, že Trump ve funkci prezidenta doložitelně

nezvětšil své bohatství, ale spíše ztratil, prezidenti vždycky dodržovali odstup vlastních zájmů a federálních financí, dary prezidentovi šly vždycky do aukcí na podporu chudých. Amerika se za vlády předposledního prezidenta odvrátila od Boha, v ústavě je přítom americký národ definován jako „národ pod Bohem“.

23:53

Redaktor Papadopulos říká, že dle prvních výstupů z šetření v rámci exit polls (*Sociologické šetření prováděné během voleb, kdy jsou u volebních místností lidé dotazováni, koho právě volili. Cílem těchto šetření je poskytnout co nejrychlejší volební výsledky médiím, a také zjištění sociologického profilu voličů jednotlivých stran či voličských přesunů a motivací – pozn. analytika.*) se zdá, že hlavní hledisko při rozhodování voličů byla ekonomická situace. Většina vidí ekonomiku jako špatnou, ale oproti minulým rokům je tu stále větší procento těch, kteří ji vidí jako velmi dobrou.

Moderátor zmiňuje politiku vůči Číně, silně ovlivněnou pandemií koronaviru. Zařazena je krátká reportáž o slavné rodině Warholů, jejíž někteří členové provozují sběrnou kovů v Pittsburghu:

Na jejich byznys dopadla celní opatření vůči Číně velmi citelně. Martin Warhola ale přesto, že kvůli Trumpově politice přichází o velkou část zisku, bude Trumpa znovu volit. Líbí se mu, že je patriot a souhlasí i s jeho tvrdou politikou vůči Číně, která uvalila na asijskou velmoc tvrdá cla a sankce. Trumpův nátlak podle něj slavil úspěch a Peking nakonec podepsal novou obchodní smlouvu s velkými ústupky. Martin Warhola říká, že demokraté s Trumpem nespolečně pracují: „Jsou proti všemu, co Trump dělá, i kdyby to bylo dobré“. Říká, že Trump také tvrdou politikou prosadil nové obchodní vztahy s Kanadou a Mexikem, přes odpor těchto zemí.

Moderátor po skončení reportáže sděluje, že tato politika se líbí Trumpovým příznivcům, naopak odpůrci s ní samozřejmě souhlasit nebudou.

23:58

Moderátor dává slovo online respondentovi, kterým je **Michal Mejstřík**, profesor ekonomie z Fakulty sociálních věd UK. Ptá se ho, zda je vůbec důležité, kdo zvítězí ve volbách, když ekonomika má vlastní setrvačnost a zákonitost. Mejstřík v rozhovoru říká, že USA jsou nyní jediným vážným konkurentem zejména v oblasti hi-tech, který může soupeřit s Čínou, Evropa zaostává, čili budeme svědky souboje mezi USA a asijskou velmocí. Moderátor se ptá na odlišnost preferencí obou kandidátů, kdy Biden na rozdíl od Trumpa preferuje větší spolupráci se spojenci i v otázce tlaku na Čínu. Host odpovídá, že lepší by bylo, kdyby USA jednaly spíše v čele svých spojenců, nejen evropských, než samostatně, ale že Trump příliš v rámci mezinárodních dohod jednat neumí, což je škoda, protože jinak by tlak na Čínu mohl být ještě větší, a je to tlak oprávněný. Samotný fakt, že se Trump proti Číně takto silně postavil, je ale velmi podstatný. Moderátor se ptá, zda hodnotit politiku Trumpa vůči Číně pozitivně, na jednu stranu jsou tu okamžité efekty, ale zda to dlouhodobě dokáže zbrzdit růst čínské ekonomiky, to už je pochybnější. Mejstřík argumentuje tím, že už si Čína dokáže většinu věcí vyrobit sama a stává se nezávislou, je potřeba stavět hráz zneužívání různých výhod, které Čína má ještě z dob, kdy byla vnímána jako málo rozvinutá země, a které už jsou dnes neopodstatněné. Na jednu stranu je tu růst HDP a nízká nezaměstnanost v USA, na druhé straně propad ekonomiky, přičemž je otázka, zda za něj může výhradně covid, nebo i nedobrá reakce na něj ze strany vlády. Trump sliboval a podporoval odvětví, která už dožívají, ocelářský průmysl, těžbu uhlí, obrovský deficit státního rozpočtu stále rostl, ale výroky například Bernie Sanderse jsou tak děsivé, jeho přímo komunistický přístup zanechá pachuť, a to může oslabovat i pozici Bidena. Ohledně doplňující otázky moderátora na zpřesnění pojmu „komunistický přístup“ říká, že Sanders přichází s teoriemi o pronikání národního vlastnictví, intervencionalismu, regulacích, Biden musí nastavit vztahy se Sandersem, protože i jeho sympatizanty v rámci demokratické strany potřebuje. Většina daňových příjmů bude plynout z velkého a často dobrovolného zdanění nejbohatších, kteří se hlásí k názorům demokratické strany a chtějí více přispívat do rozpočtu.

0:09

Další host Řezníčka na střeše Národního domu na Manhattanu, **Miroslav Konvalina**, ředitel Českého centra v New Yorku.

Amerika podle něj čeká na silnou osobnost, která sjednotí Ameriku, která je zemí imigrantů. Někteří chtějí Ameriku, jaká bývala, jiní chtějí zásadní změny. Vnímá situaci tak, že generace, jak je nyní vychovávána školami, je zásadně jiná, než generace rodičů. Hlavním tématem v médiích je Trump, nerozebírají se jiná témata. Volby jsou referendem o stávajícím prezidentovi, a proto kritika médií musí cílit na něj. Téma voleb dominuje veřejnému i soukromému diskurzu, názory jsou vyhraněné a někdy je téměř ohroženo přátelství mezi lidmi na základě politických názorů. Podle něj čeští krajané preferují Trumpa, pokud jsou podnikateli, a naopak lidé v akademické sféře a z kultury samozřejmě inklinují k Bidenovi.

0:17

První zbarvování na velké mapě, některé státy jsou lehce do červena, ale zatím jen nevýrazně, protože sečteno je jen minimum hlasů.

Reportáž Mířejevského o tom, na které státy se nejvíce koncentrovala volební kampaň.

Reportáž vysvětluje princip volebního procesu, který je založen na systému volitelů. Dopředu se zpravidla dá odhadnout výsledek voleb ve většině států. Čím lidnatější stát, tím více volitelů. Rozhodovat se bude de facto asi v sedmi státech, a před čtyřmi lety v nich vyhrál těsně Trump. Důležitá bude hlavně Florida, žádný republikánský kandidát za sto let se nedostal do Bílého domu, pokud nevyhrál na Floridě.

0:21

Papadopoulos shrnuje, jaká je situace v jednotlivých státech z hlediska organizace voleb, kolik je kde sečteno hlasů, zatím většinou vede Trump, ale neznamena to nic. Během hodiny začnou zavírat některé okrsky na Floridě.

0:22

Klvaňa:

Odhaduje, v kterých státech dle předpokladů vyhraje který kandidát, bude se bojovat hlavně o Floridu, zajímavé budou zejména některé volební okrsky, které jsou velmi těsné.

0:23

Joch:

V letošních volbách bude Texas ještě republikánský, ale do budoucna kvůli měnící se demografii se to může změnit, zejména přílivem Hispánců. Texas je ale také stát se silnou ekonomikou a řadou pracovních příležitostí, v rámci vnitřní imigrace v Americe se sem stěhuje i řada demokratických voličů a i to je důvod, proč se Texas stává méně výraznou republikánskou baštou.

0:25

Moderátor otevírá část debaty o vlně protestů proti údajnému policejnímu násilí, které proběhly Amerikou v průběhu roku. Zatímco Trump vyzývá spíše k tvrdému postupu proti násilí a rabování, Biden vyzývá spíše k policejní reformě.

Je zařazena krátká reportáž.

Na pozadí ilustračních záběrů autor shrnuje, že černoši na předměstích se cítí opomíjeni a znevýhodněni a mnozí si stěžují na neadekvátní postup policie proti nim. Situace je napjatá a video ze zatýkání jednoho z Afroameričanů rozpoutalo bouři protestů a násilných demonstrací. Opozice vytýká Trumpovi, že v této situaci společnost rozděluje, autor zmiňuje situaci, kdy dal rozehnat pokojnou demonstraci ve Washingtonu mezi kostelem a Bílým domem. Desetitisíce demonstrantů protestovaly proti Trumpově politice, organizátoři vyzývali k nenásilnému pochodu, ale mnozí místní se stále obávají násilí ze strany radikálních demonstrantů, řada obchodů ve městě je uzavřena a zabeďněna, což někteří demonstranti vnímají jako projev předsudků a nedůvěry v rasistické zemi. V rámci reportáže dostává slovo bývalý sportovec, černošský hráč baseballu, který odmítá, že by dnešní Amerika byla rasistická, poukazuje na pokrok ve společnosti, a vzpomíná na situaci v padesátých letech, kdy kvůli barvě pleti nemohl hrát nejvyšší ligu, při zájezdech jeho klubu do jižních států nesměli jít v restauracích nebo spát v hotelech. Dnešní černošská mládež má podle něj široké možnosti se uplatnit a měla by je využít, namísto projevů hněvu v ulicích.

0:28

Řezníček reflektuje téma rasismu a BLM jako téma ve volební kampani. Pro část amerických voličů je rasová nespravedlnost, jak ji vnímají, nesmírně důležitým aspektem. Ve hnutí BLM byla řada velmi radikálních elementů, jiní byli dlouhodobě frustrováni a jiskra byla zažehnutá, což dospělo do obrovských rozměrů. V řadě míst v USA neexistuje „americký sen“ a je tam velká frustrace mezi menšinovým obyvatelstvem.

0:30

Další host Řezníčka, původem česká podnikatelka **Věra Navrátilová**, která má za manžela černochoha. V minulých volbách podle ní absentovala velká část voličů, pro něž nebyla po Obamovi Hillary Clintonová příliš „sexy“ kandidát a nešli volit, ač by hlasovali spíše pro demokratického kandidáta. Na otázku Řezníčka, zda nebylo zklamáním, že Obama neudělal v otázce rasismu tak zásadní změny, jak řada lidí doufala a nenastolil dobu „post-rasovou“, odpovídá Navrátilová, že Obama (nazývaný respondentkou familiárně Barack) nemohl mnoho prosadit, protože mu to zmařili republikánští senátoři, a to i věci, které by jinak schválili, ale chovali se tak, aby právě Obamovi nic neprošlo.

Její partner zažívá údajně rasismus „dnes a denně“. Říká, že dokud bude svět kastovní, tedy nahoře bílí a pak všichni ostatní, rasismus nemůže zmizet, ale je třeba léčit tuto nemoc alespoň částečně, čím více léků na rasismus, tím méně této nemoci bude. Sama chtěla jít v rámci protestů BLM demonstrovat, ale její manžel jí to zakázal, neboť byla těhotná. On sám protestovat nešel, neboť „bojuje shora“, jako manažer významné banky, kde pracují jen asi 2 % bělochů, se snaží prosadit, aby více pozic, z nichž se rozhoduje, bylo obsazeno černošskými uchazeči. Pokud usedne do Bílého domu Trump, bude upřednostňovat majetné lidi, kteří se nechtějí o svůj majetek dělit, pokud tam bude Biden, dá se spíše očekávat systémové řešení. Např. v New Yorku, kde vládnou republikáni, jsou už policisté školeni, aby konflikty řešili s lidskou tváří. Na závěr líčí těžké období, kdy byl New York zasažen koronavirem, raději porodila doma, než aby šla v této situaci do nemocnice. A apeluje na ženy, aby porodily doma, je to báječná zkušenost.

0:40

Moderátor oživuje téma smrti George Floyd, krátký příspěvek připomíná věcně události, které vedly k vlně protestů. Papadopulos shrnuje nejnovější data, která jsou zatím k dispozici ohledně sčítání v některých státech.

0:43

Moderátor vyzývá k úvaze o násilných protestech.

Joch:

Od konce šedesátých let je to poprvé, kdy jsou nepokoje celoamerické. Armáda nebyla nasazena, policie měla tendenci násilí spíše ustupovat, v Seattlu starostka dokonce stáhla policii a část města nechala v moci aktivistů. Ve městě Portland jsou aktivisté z hnutí Antifa velmi násilní. Navíc ve většině velkých měst, kde jsou údajné problémy s chováním policie, vládnou celé dekady demokratičtí starostové, a je otázka, proč tedy tuto situaci připustili.

0:45

Moderátor reaguje dotazem na Klvaňu, zda s tímto hodnocením souhlasí. Na jedné straně policie je tady proto, aby zjedнала pořádek, na druhé straně existuje názor, že policie bývá povolávána i tam, kde to není potřeba, že zasahuje mnohdy neadekvátně, a že i Biden se nechal slyšet, že by proti lidem ozbrojeným nožem měla policie střílet nejdříve na ruce a nezabíjet je.

0:46

Klvaňa:

Označuje výrok Bidena za absurdní, to se odehrává v románech Karla Maye, v krizových situacích se moc dobře mířit nedá, situace v amerických městech je z hlediska kriminality velmi špatná a policie se s tím musí vyrovnat. Na druhé straně nastala v posledních letech militarizace policie a ta připomíná spíše armádu, a jsou nasazováni v situacích, kdy jejich zákrok není produktivní, zejména ve čtvrtích hispánských a černošských.

0:48

Joch:

V New Yorku byla teorie, že při potlačování drobné kriminality s nulovou tolerancí dojde časem k celkovému zlepšení ohledně kriminality. V etnicky menšinových čtvrtích musí být alespoň jeden ze

zasahujících policistů členem etnika, které je zde většinové. Problém je, že příslušníci některých etnik mají nadprůměrnou kriminalitu a je otázka, zda je to důsledek nějakého rasového útlaku, nebo věc selhání morální, náboženské, selhání lídrů těchto skupin, kteří nejsou schopni přesvědčit zejména mladé muže, že toto není cesta k jejich úspěchu v americké společnosti.

Doplňující otázka moderátora, zda je palčivější problém vysoká kriminalita u některých menšin nebo násilí ze strany extremistických hnutí jako Antifa.

0:50

Klvaňa:

Extremisty jako Antifa nebo naopak neofašistické spolky napravo je potřeba potírat. USA jsou obětí vlastního úspěchu. Např. za vlády Giulianiho v New Yorku a dalších starostů se podařilo kriminalitu snížit, dostat pod kontrolu, za cenu tvrdého postupu policie, tento tvrdý postup policie ovšem zároveň vedl k rostoucímu napětí a nyní je to problém, na nějž zejména by se měla společnost zaměřit.

0:52

Papadopoulos na výzvu analyzuje, jaký dopad měly události kolem smrti Floyda na volební preference. V dubnu a květnu požíval Trump velkou důvěru u voličů a zlom nastal právě v květnu, kdy preference začaly být výrazněji ve prospěch Bidena, a dá se tedy předpokládat, že impulsem k této změně mohl být ohlas na události kolem smrti Floyda.

0:54

Řezníček představuje dalšího hosta. Je jím developer českého původu **Stanislav Kotyza**.

Ten volí Trumpa. Říká, že Trump snížil daně, splnil sliby, které mnoho ekonomů považovalo za utopii. Vzrostla zaměstnanost, která je nejvyšší v dějinách USA, včetně zaměstnanosti černošské mládeže. V jeho firmě vzrostly platy o 20-30 procent. Řezníček namítá, že za poslední tři roky vlády Obamy ve srovnání se stejným obdobím Trumpovy vlády se podařilo vytvořit více pracovních příležitostí, o jeden a půl milionu, a že Trump sliboval ještě větší nárůst zaměstnanosti, než co nakonec splnil. Kotyza říká, že armády lidí, včetně lidí jihoamerického původu, které dříve neplatily daně, nyní platí a navíc se vrací celé firmy z Číny, Trump obnovil těžbu uhlí v chudých oblastech. Řezníček poukazuje, že podle některých ekonomů je obnovení těžby jen krátkodobým řešením a nestalo se to v objemu, jaký sliboval. Kotyza pak potvrdil Řezníčkův argument, že se lidé kvůli covidu stěhují z centra města a prodává se hodně domů na okraji New Yorku. Naopak je nedostatek některého materiálu, hlavně dřeva. S Trumpem podle něj bude zaručen růst ekonomiky, kdežto demokraté si budou donekonečna půjčovat peníze a Biden ví, jak utrácet, ale neví, jak vydělat. Řezníček namítá, že federální dluh za Trumpa naopak vzrostl. Kotyza argumentuje, že byly obrovské injekce firmám, aby byly překonány následky koronaviru, a tento dluh tedy nelze připsat Trumpovi. Jeho politice Kotyza pevně věří, zajímají ho činy, ne slova, a kritizuje nepořádek v ulicích, rabování a násilí, jichž byl v poslední době svědkem, na závěr vyjadřuje přesvědčení, že jestliže má být v USA zachováno to, na čem byly postaveny, tedy vláda práva, zajistí to jedině Trump.

1:03

Pohled na mapu, rekapitulace dosavadních dosud známých výsledků. V Kentucky vyhrál Trump.

1:04

Reportáž o osobě druhého kandidáta, Bidena, autor Miřejovský:

Na pozadí ilustračních záběrů komentář sděluje, že Biden, který má za sebou dlouhou praxi v politice, a stal by se nejstarším prvně zvoleným prezidentem, se snaží dokázat svým příznivcům, že má na funkci prezidenta dostatek fyzické síly, třeba tím, že vyběhne schůdky do letadla. Ujišťuje je také, že zachová dostupné zdravotní pojištění a že zvládne i covid.

V ukázce z projevu sděluje Biden, že vakcína musí být zdarma pro všechny, ať mají zdravotní pojištění, či ne.

Když vstupoval do politiky, stála ho jeho první úspěšná kampaň 100 tisíc dolarů, jeho letošní kampaň nesrovnatelně víc. Kampaň a skupiny, které ho podporují, získaly darem půldruhé miliardy dolarů. Trump ho obviňuje, že přijímal netransparentní částky od velkých firem a lobbistů. Biden se naopak chlubí příspěvky od malých dárců.

Aktivistka za přísnější zbraňové zákony říká, že Biden není proti držení zbraní, ale podporuje přísnější opatření v zájmu zastavení násilí páchaného střelnými zbraněmi. Oproti Trumpovi má výhodu, že

nevzbuzuje tolik vášní, má méně fanatických obdivovatelů, a také méně těch, kteří ho vůbec nemají rádi. Může tedy počítat i s podporou lidí, kteří by ho jinak vůbec nevolili. Volička Bidena sděluje, že její hlas je jednoznačně myšlen jako hlas proti Trumpovi. Biden pro ní není řešením, ale lepší volbou, než Trump.

Biden slibuje, že změní rozhodnutí přijatá Trumpem a naváže na politiku Baracka Obamy, kterému dělal viceprezidenta. Obama ho také osobně podporuje a ostře se vymezuje proti Trumpovi.

Kvůli obavám z koronaviru dělal kampaň hlavně přes sociální sítě, v posledních týdnech před volbami ale i on vyrazil osobně na některá klíčová místa.

1:07

Ve studiu u mapy rekapitulace dosavadního vývoje, stále jen velmi částečné výsledky. Moderátor oslovuje Klvaňu s tím, že „vy jste před chvílí říkal, že jste trochu nervózní z New Hampshire, kde se vše nevyvíjí, řekněme, dle tradičních předpokladů“.

Klvaňa:

Je ještě málo hlasů sečtených, ale podle ukazatelů volebních výsledků, účast mezi zejména černošskými voliči je tam asi o deset procent menší, než si demokraté představovali, jinde je naopak situace opačná, na závěry je brzy.

1:09

Joch:

Ve Virginii zatím překvapivě vede Trump, stejně v New Hampshire, Nová Anglie a New York jsou silně demokratické s výjimkou právě New Hampshire, ale podle průzkumů tam nakonec vyhraje Biden, na Floridu budeme čekat dlouho.

1:10

Moderátor spekuluje o případných nepokojích, pokud jeden z kandidátů těsně prohraje.

Joch:

Očekávám velké násilnosti, pokud by náhodou vyhrál Trump, mnohem větší, než kdyby vyhrál Biden. Konzervativní voliči republikánů mají menší tendenci demonstrovat v ulicích, než aktivistická levice. V mnoha státech se budou korespondenční hlasy sčítat až s odstupem dní, a může se zpětně změnit i výhra v celých státech, což může vyvolávat i frustraci a podezření voličů, které může vést k protestům.

1:12

Klvaňa:

Pokud budou výsledky v důležitých státech jasné, hlavně tam, kde sčítali průběžně i korespondenční hlasy, a pokud tam vyhraje Biden, bude mít velkou šanci na vítězství, bez ohledu na výsledky, které se budou dopočítávat o víkendu.

1:14

Moderátor upozorňuje, že k vítězství je potřeba získat alespoň 270 hlasů volitelů. Je zařazen vstup redaktorky, která technicky vysvětluje princip organizace amerických voleb. Každý volič se musí registrovat, s výjimkou Severní Dakoty, a jsou další výjimky, ačkoli státy jako Guam patří pod USA, zdejší obyvatelé nemají hlasovací právo. Každý stát vysílá volitele a ti rozhodují, kdo bude prezidentem, až na výjimky funguje princip „vítěz bere vše“, tedy všichni volitelé z daného státu volí toho kandidáta, který v daném státě dostal více hlasů. Získání 270 volitelů je prakticky jistotou vítězství. Pokud by byla náhodou úplná rovnost počtu volitelů, zvolí prezidenta sněmovna reprezentantů.

1:18

Rekapitulace u mapy, na Floridě zatím vede Biden. Podle výzkumu by američtí Češi volili spíše Bidena. Řezníček z New Yorku říká, že to záleží i na tom, z jaké migrantské vlny dotyční Češi pocházejí. Zajímavostí je též, že Hispánci obecně volí spíše demokraty, ale konkrétně Kubánci spíše republikány, i když i tady se trend obrací.

1:19

Dalším hostem Řezníčka je **Josef Baláž**, prezident BBLA (Bohemian Benevolent and Literary Association). Na otázku o preferencích krajanů ve volebním klání říká, že je to i geografická záležitost. Lidé ve městech volí spíše demokraty, a v rámci krajaňských spolků je to asi půl na půl. Lidé, kteří přišli po Únoru 48, po Srpnu 68 a později, se názorově politicky značně liší, ti, kteří utekli před komunismem, volí spíše republikány. Jemu je cizí ortodoxní „jižanské myšlení“, ale nemůže volit socialisty s jejich

populistickými sliby, takže má těžké dilema. Společnost v USA je zcela rozdělena, prožívá strach a určitou válku, host se obává ultra-levicového křídla v rámci demokratické strany, tzv. mao-ce-tungovy mládeže, což je něco, co si nespojuje s Amerikou. Ohledně hodnocení Trumpa host říká, že ekonomika fungovala fenomenálně, koronavirus postavil všechno na hlavu, přál by si deregulaci v New Yorku, kde je vše přeregulováno, doufá, že v případě vítězství demokratů nedojde k dalším regulacím.

1:28

Průběžné výsledky zobrazené na mapě. New Hampshire se zbarvil do modra (demokraté), stejně jako Florida. Moderátor upozorňuje, že ČT přebírá data od agentury AP, která se mohou lišit od dat jiných agentur, použitých v jiných mediálních výstupech.

1:29

Hostem online je sociolog **Daniel Prokop**, člen Národní ekonomické rady vlády. Na otázku ohledně předpokládaného vývoje na Floridě sděluje, že Biden má asi náskok mezi nezávislymi voliči, výsledek bude asi těsný, navíc budou hrát roli ještě korespondenční hlasy, Trump musí získat Floridu a Pensylvánii, aby mohl myslet na vítězství. Texas se posouvá k demokratům, ale stále bude spíše pro Trumpa. Na otázku ohledně toho, kdo hlasovat nesmí, sděluje, že nelze hlasovat ve výkonu trestu a i později jako trestaný občan, dokud nedostane guvernérský pardon. Lidí vyloučených z hlasování je hodně, včetně států s těsným poměrem, a výzkumy naznačovaly, že kdyby v roce 2016 mohli tito bývalí vězni volit, tak vzhledem k jejich socioekonomickým ukazatelům je možné, že by jejich hlasy převážily miskou vah a zvítězila by Clintonová. Oproti volbám v roce 2016 nastaly jisté změny, voliči minoritních etnicit preferují demokraty tradičně, ale posun od Trumpa směrem k demokratům je i mezi bílými voliči, zejména mladými. Účast v Americe je oproti Česku nízká a je zde velká loajalita ke stranám, stoupá počet černochů, kteří se voleb účastní. Volební účast mladých lidí bude rozhodující, protože ta je asi jen 35 procent, a protože preferují Bidena, bude pro něj důležité, jak se mladší generace dokáže mobilizovat. Na Floridě republikáni musí velmi mobilizovat, protože nezávislí voliči spíše preferují demokraty. V Ohiu vyhrál minule Trump, ale z osobní zkušenosti host spekuluje, že je tam vývoj, teď se kloní spíše k demokratům, ale jsou tam problémová místa, kde jsou lidé nespokojeni s celkovou situací a establishmentem, a tam má Trump skoro jistotu vítězství, kdežto ve městech jako Columbus abyste voliče Trumpa pohledal.

1:41

Papadopoulos hovoří o korespondenčních hlasech, cituje Los Angeles Times, kde vyšel článek o tom, jak skrutátoři ověřují hlasy, které přišly poštou. Na ověření jednoho hlasu podle podpisu má skrutátor v průměru jen 5 sekund, a tak se zaměřují jen na některá klíčová písmena, která nejčastěji lidé píšou odlišně. I takové detaily mohou rozhodovat i o desítkách tisíc hlasů.

1:44

Další host Řezníčka, **Christopher Harwood**, bohemista, profesor češtiny na Kolumbijské univerzitě. Podle něj USA čelí třem existenčním hrozbám – koronaviru a s ním spojené ekonomické krizi, změně klimatu a krizi ve vztazích mezi rasami, a všechny tyto krize se za vlády Trumpa zhoršily. Chce, aby planeta fungovala, takže klima je pro něj důležité, a ačkoli on jako běloch necítil příkoří, je pro něj důležité, aby USA byly místem, kde mohou různí lidé žít mezi sebou v klidu a míru. Na otázku, do jaké míry se člověk z New Yorku dokáže vcítit do lidí na americkém venkově, připouští, že je možné, že je chápe málo. Za poslední čtyři roky se univerzity věnují stále více vztahům mezi rasami, chtějí vytvořit prostředí, kde se všichni lidé budou cítit lépe, klima je stále důležitější na univerzitě, velké univerzity jsou kosmopolitní, což Trump trochu zkomplikoval svou vízovou politikou. Vztahy mezi rasami, jakož i změna klimatu jsou velkým tématem i v literatuře.

1:51

Moderátor připomíná, jak velkým tématem v těchto volbách je koronavirus. Na ukázkách z poslední předvolební televizní debaty obou kandidátů je demonstrováno, jak se k němu oba staví:

Trump říká, že kvůli covidu zavřeli největší ekonomiku světa, dělají všechna myslitelná opatření, virus přišel z Číny a je to světový problém, situace se lepší, úmrtnost výrazně klesla, chystá se vakcína, pracují na ní společnosti Johnson and Johnson a Pfizer, s virem se bojuje všemi prostředky. Uvádí, že on sám byl s covidem hospitalizován, bral lék a brzy se mu ulevilo, gratulovali mu politici mnoha zemí k tomu, jak epidemii v Americe zvládli.

Biden říká, že 200 000 Američanů zemřelo, to je to hlavní, co si mají diváci odnést z jeho projevu, a kdokoli, kdo zodpovídá za takovou věc, by neměl zůstat ve funkci prezidenta, oproti Evropě jsme na tom hůře, dalších 220 000 lidí umře v Americe do konce roku, on chce zajistit plošné nošení roušek, mít národní plán, jak bezpečně otevírat školy, firmy, jedno z prestižních periodik uvedlo, že to, jak situaci zvládal Trump, je katastrofa.

Trump říká, že jakmile bude vakcína, bude její distribuce efektivní. Musí být dosaženo transparentnosti v distribuci vakcín.

Biden oponuje, že nadchází temná zima a prezident nemá žádný plán.

Trump nevěří v temnotu, snaží se otevírat zemi, když zastavil cestování s Čínou a Evropou, byl kritizován, že je xenofobní. Ale měl asi jednat ještě rychleji. Biden byl svého času odpovědný za řešení prasečí chřipky, to nebyla tak smrtící choroba, a kdyby byl v situaci jako dnes, máme 700 tisíc mrtvých, sám řekl, že to byla katastrofa a že nevěděli, co mají dělat. A tento člověk nám chce dnes radit, jak máme jednat.

Biden kontruje, že Trump je xenofobní, ale ne proto, že uzavřel přístup z Číny, to udělal pozdě, až poté, co to udělalo dalších 40 zemí. Říkal v lednu, že musíme být transparentní, vděční čínskému prezidentovi, ale neudělal nic, řešení přinesla až legislativa, a potom vyšel z nemocnice a řekl, že to není problém, že to brzy přejde, ale seriózní vědec to neříká.

Trump reaguje: Ne, to neříkám, jen říkám, že se nemůžeme zavřít ve sklepě, to může udělat Joe, on vydělává peníze, i když je schovaný, ale většina lidí musí fungovat, pracovat, i já jako prezident, taky bych se nechal zavřít v oválné pracovně, ale to nemůžu, na každé schůzce s lidmi jsem říkal, že je to nebezpečné, můžete to chytit, máme ale skvělé nemocnice, většina lidí se ale zotaví, nesmíme zavřít školy, jinak nemáme národ.

Biden: Říká, že se musíme učit žít s covidem, ale učíme se umírat s covidem, doma budete mít o jednoho blízkého méně, kterého nemůžete pohladyt, říká, že je to nebezpečné, ale co s tím bude dělat? Já za to nezodpovídám.

Trump: Já za to zodpovídám naprosto. Není to moje chyba, že tu máme covid, je to chyba Číny,

Biden: Když nás to zasáhlo, co říkal prezident – odejde to do Velikonoc. Že to kontrolujeme, ale zemřelo 200 000 lidí.

Trump: Když jsem zavřel zemi, můj kolega říkal, že jsme to neměli dělat, stejně tak Nancy Pelosiová, říkali, jste xenofobní, že jsem rasista, protože uzavírám zemi před Čínou, teď říká, že jsme měli uzavřít zemi ještě dříve.

Biden: Ne, to jsem neřekl, když jsem hovořil o xenofobii, tak jsem to řekl v jiném kontextu, nehovořil jsem o uzavření hranic vůči Číňanům.

Trump: Říkal, že jsme neměli uzavírat hranice, to je jasné.

Biden: Já neříkám, že chci uzavřít zemi, já chci uzavřít covid, protože jsou zavírány školy, firmy, to jsou reálné starosti, takže to je to, co měl řešit, ne svůj golfový klub, jak zajistit finanční kapacitu, nehovořme o zavírání, máte-li reprodukční číslo, které překročí určitou hodnotu, musíte zpomalit, ne otevírat bary, posilovny, když budeme otevírat školy, potřebují peníze na učitele, ventilaci, méně žáků ve třídách.

Trump: Biden hovoří pouze o zavírání, demokratičtí guvernéři všude zavírají své státy, ale my musíme otevírat školy, můj syn měl pozitivní test, teď je v pořádku, mladí lidé mají lepší imunitní systém, nemůžeme se naprosto zavřít, naše země je obrovská, lidé přicházejí o práci, zneužívají drogy a alkohol v dosud nevídané míře, sebevraždy, lék nemůže být horší než problém samotný, a on chce zavřít celou zemi.

Biden: Ne, to není pravda, nemůžeme dělat dvě věci najednou, musíme mít zdroje, když chcete otevřít firmu, musíte dodržet vzdálenosti, instalovat plexiskla, je třeba testovat, vědět, kdo je infikovaný, to není nekonzistentní, když říkáme, že chceme otevírat bezpečně.

Trump: New York je město duchů a restaurace umírají, že tam dáte plexisklo, je to drahé a není to řešení, budete sedět v plastové krychli? Firmy krachují, moje milované město umírá, každý z něj odchází.

Řezníček vítá dalšího hosta na střeše Národního centra v New Yorku. Je jím kardiolog z Yaleovy univerzity **Martin Plavec**.

Na otázku, jak velkým tématem je ve volbách koronavirus, odpovídá, že Amerika má největší počet úmrtí na světě, je to největší téma, nebyla na to připravena, zdejší zdravotnictví mělo být připraveno lépe, byl určitý čas na přípravu, ale i pro zdravotníky byl na začátku problém získat roušky. A ještě není konec, probíhá třetí vlna. Stává se, že se lidé bojí jít k lékaři kvůli jiným chorobám, a tak roste počet úmrtí i na jiné choroby, např. na infarkt. Současná situace je jiná v tom, že o nemoci víme více, známe léky, které pomáhají, ochranných prostředků je dost, příprava je lepší. K dotazu na poslední čtyři roky sděluje, že pro Trumpa bylo prioritou zrušení Obama care (*zákon o ochraně pacientů a dostupné péči z roku 2010, který reguluje přístup ke zdravotnímu pojištění – pozn. analytika*), ale nemá konkrétně plán, čím ho nahradit. Trump zrušil Obama care jen částečně, zrušil povinné pojištění pro mladé lidi, nepodařilo se mu snížit cenu léků, jak sliboval, kromě výjimek jako např. inzulin pro starší lidi, takže Obama care v podstatě funguje dál. Řezníček dodává, že ani Obama care není ideální, Obamovi se nepodařilo zavést vše podle svých představ. Lékař říká, že zreformovat americké zdravotnictví je nesmírně těžké, snažili se o to předchozí prezidenti, vstupy jsou velmi drahé a asi 30 milionů lidí stále nemá pojištění.

2:19

Rekapitulace u mapy, zatím bez velkých překvapení, Connecticut pro Bidena, na Floridě vede Trump, Moderátor a Papadopulos shrnují výsledky v některých zajímavých okresech. V Orlando je okrsek 538, kde zaznamenali volební účast 102 %, důvod je, že mohli volit lidé, kteří se přistěhovali až poté, co se registrovali jinde, ale volit mohou v novém bydlišti.

2:22

Joch:

Pokud se potvrdí, že Trump ztratí některé zatím modře se barvící státy, má volby prohrané, ale věci se ještě budou měnit. Očekává, že v Texasu vyhraje Trump. Ohio historicky stálo nejčastěji na straně vítěze.

2:23

Klvaňa:

Ohio je poslední dobou výrazně republikánské, letos zatím vede Biden, sečtena je ale necelá polovina hlasů. Floridu získá skoro jistě Trump, asi díky kubánským Američanům v Miami, kteří se dle zatímních průzkumů vydali k urnám v nečekaně vysokém počtu.

2:25

Moderátor se opět zmiňuje o koronaviru a jeho dopadu na ekonomiku a klade dotazy na vliv tématu na volby.

2:26

Klvaňa:

Obecně i mezi republikány převládá názor, že Trump situaci nezvládl, zlehčuje situaci a chce Ameriku brzy otevřít, covid se mu nehodí proto, že na jeho straně stáli senioři, a teď je ztratil. Na Floridě také prohrává mezi seniory, uvidíme, jak dopadne Arizona, kde je rovněž hodně seniorů i kubánských imigrantů.

Na téma reaguje po doplňující otázce moderátora na operaci Warp Speed, kterou si pochvalují vědci v celém světě, a která vedla k rychlému vývoji vakcíny, i druhý host.

2:28

Roman Joch:

Trump mluvil chaoticky zejména na jaře, říkal věci bizarní a z lékařského hlediska život ohrožující, jeho skalní přívrženci ale přistoupili na jeho názory, že zavření ekonomiky povede k ještě větším ztrátám na životech v důsledku sebevražd nebo drogových závislostí, a že nemoc není příliš nebezpečná. Důležité bude, jak budou reagovat bílé ženy, které ho volily a posléze byly odpuzeny jeho dryáčnickým přístupem. Důležité je, že v USA mají primárně zodpovědnost v těchto záležitostech jednotlivé státy a jejich guvernérů, v nejvíce postižených státech budou lidé buď obviňovat lokální úřady, nebo to ovlivní jejich hodnocení Trumpa.

2:32

Host Řezníčka odpovídá na otázky o stavu ekonomiky a slibu Trumpa ohledně 10 milionů nových pracovních míst, je jím profesor Kolumbijské univerzity **Jan Švejnar**:

Ekonomika má našlápnuto, byl propad kvůli pandemii, ale mohla by dále růst, ale sliby Trumpa o 10 milionech pracovních míst nejsou realistické, mluví se o velkém stimulačním balíčku. Tlak ekonomiky na balíček bude silný, protože firmy mají kvůli covidu obrovské problémy. Na otázku ohledně Trumpova přístupu k pandemii říká, že centrální banka je aktivnější než banky v Evropě, s pozitivními dopady, Trump zdědil ekonomiku v dobrém stavu, jeho daňová opatření podle mnoha pozorovatelů mají dobrý krátkodobý dopad, ale špatný dlouhodobý. Biden by tuto politiku asi změnil, protože jejím cílem bylo repatriovat firmy ze zahraničí zpět do USA, což se nepovedlo podle očekávání. Ohledně zavedení tarifů a ochranných opatření panuje u většiny ekonomů shoda, že to bylo nešťastné, tady je vždy třeba počítat s odvetnými opatřeními postižených států. Na námitku Řezníčka, že ve vztahu k Číně byla opatření potřeba vzhledem k nerovnováženosti obchodních pravidel, kdy Čína byla zvýhodněna, host souhlasí s tím, že ale k tomu mělo dojít za spolupráce Evropy a USA, kdežto Trump postupoval izolovaně. Na otázku, zda jsou nějaké nesplněné sliby Trumpovy administrativy, host uvádí slib nárůstu pracovních míst v bělošské „dělnické aristokracii“, tato místa se už nevrátí kvůli změnám v globální ekonomice. Některé kroky Trumpovy administrativy a některá opatření hodnotí pozitivně, ale problematické je zejména to, že nedostatečně odlišně přistupuje ke spojencům a k ostatním zemím. Na otázku ohledně potenciálu Bidena říká, že by se obnovil volný obchod s Evropou, dva největší ekonomické bloky by se spojily s pozitivními následky. Covidové dluhy nebudou problém, rychlý růst ekonomiky po krizi situaci rychle vyřeší, srovnává se situací po 2. sv. válce.

2:41

Rekapitulace moderátora a Papadopulose u mapy, situace vyrovnaná, u většiny států není rozhodnuto, Florida připadne asi Trumpovi. V jednom z okrsků v Texasu, kde v roce 2016 vyhrál s převahou Trump, vede mírně Biden, což může signalizovat odklon voličů od Trumpa, i když jde jen o jeden volební okrsek. Podle výzkumů v Texasu letos oproti předchozím volbám volilo Trumpa více Hispánců, a celkově více nebílých voličů, a boduje i ve skupině mladé bílé ženy s ukončeným středoškolským vzděláním.

2:44

Další ukázka z části poslední předvolební debaty kandidátů, kde se oba vyjadřovali k problematice možného ovlivnění voleb ze zahraničí, s důrazem na chování Íránu a Ruska:

Biden: Kdo by něco takového chtěl, zaplatí za to, Trump o tom nehovořil ani s Putinem, Trump se neobrátí na Írán. Rusko nechce, abych byl zvolen, Rusko platí zabíjení našich vojáků v Afghánistánu.

Trump: Biden dostával peníze z Ruska, já nikdy, Rusové chtějí, abych prohrál, protože nikdo není na Rusko tvrdší, než já, viz obrovský nárůst rozpočtu pro NATO v opatřeních proti Rusku, vám vyplácejí z ciziny peníze, vám a vaší rodině, dlužíte vysvětlení.

Biden: Nic jsem neinkasoval, když jsem byl v politice, kdežto Trump podniká v Číně, na rozdíl od Trumpa zveřejňuji daňová přiznání, on pracuje s Číňany na svém golfovém resortu.

Trump: Jakmile to bude možné, zveřejním daňová přiznání, ukáže se, jak velká a skvělá ta moje společnost je, moji daňoví poradci mi řekli, že jsem si již v minulosti předplatil daně, desítky milionů dolarů, na desítky let dopředu. Já na rozdíl od Bidena nevydělávám v Číně, na Ukrajině, v Rusku, vy jste vydělal v Rusku tři miliony, existuje vyjádření, že 10% má jít na účet „velkého chlapíka“, zda jste vy tím velkým chlapíkem, nevím.

Biden: Lidé vidí, že platíte málo daní, říkáte, že víte, jak systém využít.

Trump: Tři roky falešného honu na čarodějnice, žádný prezident tímto nemusel projít, utratili desítky milionu dolarů na moje vyšetřování, a nenašli nic. Kdybych vynaložil jeden milion na vás, Joe, našel bych spoustu špatných věcí. Váš bratr inkasoval peníze z Íránu, vlastníte nemovitosti po celé zemi. Jakmile jste se stal viceprezidentem, dostal váš syn, který nepracoval, výhodnou pozici ve firmě Burisma. Jsem byznysmen, podnikám a můj účet v Číně je veřejný a pochází už z roku 2013, ale je uzavřený a nepokračuji v něm. Uzavřel jsem ho ještě před začátkem minulé volební kampaně. Bidenova rodina se obohacovala, když byl on viceprezidentem.

Biden: Zajistil bych, aby Čína hrála podle pravidel, Trump se objímá s lidmi jako šéf Severní Koreji, s Putinem, hovoří o nich jako o přátelích.

Trump: Čína zaplatila 28 miliard a ty peníze dostali američtí farmáři, účtoval jsem jim cla za ocel, jinak by naše ocelářství už zkrachovalo.

Biden poukazuje na špatný ekonomický stav střední třídy.

Trump: Biden hovoří chvíli o Číně a hned zase o americké rodině, to je typické. Obama mi při setkání říkal, že dojde k jaderné válce se Severní Koreou, a my jsme s ní dosáhli dobrý vztah, nedošlo k válce, porušili pravidla, ale k eskalaci nedošlo, nemáme konflikt.

Biden: Čína musí být součástí dohody proti Severní Koreji. Na podnikání mé rodiny v cizině není cokoli neetického. Trump se snažil podplatit ukrajinskou vládu, aby mu o mě poskytla něco negativního.

Trump argumentuje tím, že nikdo nepřistupoval tvrději k Rusku prostřednictvím sankcí a prosazováním zvýšení vojenských výdajů NATO, než on a jeho vláda.

3:03

Moderátor říká, že slogan Amerika především se ukázal zejména v jeho zahraniční politice. Následuje krátká reportáž o událostech z ledna 2020 a zahraniční politice USA:

Při raketovém útoku na letiště v Bagdádu byl zabit velitel íránských elitních jednotek Kuds Kásem Solejmání. Americká armáda s pomocí bezpilotního letadla zaútočila na auta, v nichž byl Solejmání a člen vedení Lidových mobilizačních sil. Akce byla provedena na příkaz prezidenta Donalda Trumpa. Íránský duchovní vůdce slibuje tvrdou odvetu. Trump Solejmáního označil za monstrum. Uvalil i ekonomické sankce na Írán. Ke konfliktu ale nakonec nedošlo. Na Blízkém Východě ovšem došlo k převratným změnám. Washington uzavřel mírovou dohodu s Talibánem, pod Trumpovou patronací došlo na navázání diplomatických vztahů Izraele se Súdánem, SAR a Bahrajnem, s tichým souhlasem Saúdské Arábie. Trumpův plán na mírové řešení odmítli Izraelci i Palestinci. Trump podpořil status Jeruzaléma jako hlavního města Izraele. Vyostřily se vztahy s Čínou, s níž se snažil mít dobré ekonomické vztahy, ale v obavě ze špionáže odstříhl technologický gigant Huawei od možnosti budování 5G sítí a pracoval na oslabení pozic Pekingu. Pak obvinil Čínu z rozšíření covidu. Zasloužil se o odstoupení USA z několika mezinárodních dohod a organizací. Jeho působení bylo ve znamení hlubokých změn americké zahraniční politiky.

3:07

Moderátor říká, že úspěchy v zahraniční politice přiznávají Trumpovi i jeho odpůrci.

Klvaňa:

Nesouhlasí, že obecně byl úspěšný, ale zasloužil se o spolupráci mezi sunnitskými muslimy a Izraelem, ale na druhé straně oslabil NATO, nerozumí EU, v níž vidí rivala, a měl námluvy s různými diktátory, za což nedostal nic, není strategický, ale taktický prezident, s dobrými instinkty, které ale nedotahuje do konce.

3:09

Joch:

Palestinci už nejsou důležitým aspektem na Blízkém Východě, západní politici a speciálně američtí dříve tlačili na Izrael a žádali zřízení dvojstátí v Palestině, což byl omyl. Pro sunnitské země není hlavním problémem izraelsko-palestinské vypořádání, ale šíitská mocnost Írán, které se velmi obávají. Proto spíše podporují Izrael, aby zaútočil na íránská jaderná zařízení, a netrvají už na zřízení palestinského státu. Také útok na íránského generála proto nevedl k žádné ostré reakci arabského světa, bylo to naopak deeskalační opatření. Íránci si uvědomili, že je Američané mohou zasáhnout kdekoli, že mají přesné informace, a přestali provokovat, i když asi chystají nějaká odvetná opatření, jako vraždy amerických diplomatů v zahraničí.

3:12

Hosté reagují na otázku ohledně názorového vývoje Bidena, který býval jako senátor podporovatelem zahraničních intervencí.

Joch:

Biden byl proti operaci v Kuvajtu v roce 1990, předpovídal „nový Vietnam“ a velké ztráty, mýlil se, byla to rychlá a úspěšná operace. V roce 2002 podporoval druhou válku v Zálivu, později to ale považoval

za chybu a odmítl podpořit navýšení počtu vojáků USA, v mnohých zahraničně-politických otázkách se mýlil, svou prvotní podporou druhé války v Zálivu umožnil, aby si v rámci demokratické strany získal silnější pozici odpůrce této války pozdější prezident Obama, který nabídl Bidenovi funkci viceprezidenta, díky čemuž dnes kandiduje na prezidenta, což jsou paradoxy dějin. K Trumpově zahraniční politice bych byl shovívavější, nepohřbil vztahy s Evropou, i když tomu byl blízko, dokonce zvažoval vystoupení z NATO, ale to byl spíše drsnější tlak na splnění toho, co marně požadovali předchozí prezidenti, tedy aby evropské země navýšily své vojenské rozpočty. V otázce Číny vytvořil nový konsenzus, nyní přijímaný republikány i demokraty, o nutnosti mnohem tvrdšího postupu.

3:14

Rekapitulace u mapy.

3:15

Klvaňa:

Komentuje zatímní vývoj sčítání, je skeptický ve vztahu k Texasu z hlediska pozice Bidena.

3:16

Joch:

Mapa se nějak zabarvuje, ale zatím to vypadá, že podle předpokladů to dopadne ve výsledku přesně naopak, čili je zatím mapa absurdní.

3:17

Řezníčkův další host, konzultant Světové banky **Ondřej Schneider** (rozhovor ze záznamu):

Vliv prezidenta na finanční politiku je omezený, hlavní slovo má FED (*Federální rezervní systém, centrální bankovní systém Spojených států amerických, tvořený složitou kompilací veřejných a soukromých financí – pozn. analytika*), Trump prosazoval deregulaci, snižovat počet regulací, které všude ve světě prudce rostou, hlavně snižoval regulace v environmentální rovině, což jsou spíše krátkodobá opatření, sliboval omezení imigrace, což oslovuje spíše nízce kvalifikované síly, které nechtějí konkurenci, naopak to vadí firmám, které chtějí levnější pracovní sílu. Daňová reforma nebyla velká jako za Bushe, bylo to hlavně snížení korporátních daní, zvýšila nerovnost daňového systému, přineslo to vyšší deficity. Trump ohlašoval často rozporné cíle, nepodařilo se mu snížit schodek státního rozpočtu, navrhoval pomýlená opatření, USA nespoupracují s mezinárodními obchodními organizacemi, a tím jsou dále oslabovány. Investice v Americe jsou na úrovni roku 2010. Stimulační balíček, který projednává kongres, může pomoci, ale po volbách nebude jednoduché se na něm dohodnout, ale prezident je v mnohém odkázán na kongres. Největší výzvy Ameriky ohledně covidu je ve vývoji vakcíny, restaurace a další provozovny jsou zavřeny, na rozdíl od Evropy mají USA lepší systém podpory, investuje se individuálně, ne strukturálně do pracovních míst, bude tam tedy větší pružnost, až se ekonomika po epidemii změní a mnoho lidí bude měnit zaměstnání. Pokud vyhraje Biden, bude záležet na tom, zda demokraté ovládnou i obě komory kongresu, potom by spolupráce byla efektivní, jinak bude pokračovat souboj a dohadování mezi prezidentem a kongresem. Asi by se za Bidena změnil přístup ke zdravotní péči směrem k povinnému pojištění.

3:28

Moderátor u mapy. Bleděmodrý Texas, ale situace se podle čísel už překlápí na stranu Trumpa, vyostřený je souboj o Ohio a Pensylvánii, zatím vše nejisté.

3:29

Řezníček shrnuje zatímní reakce médií. V dřívějších volbách byly volební štáby, dnes je situace jiná kvůli covidu. Nejsou zprávy o náladě kandidátů, nejsou komentáře z jejich okolí. Média zatím tvrdí, že Trump projevuje obavu o Středozápad, oficiální reakce ale nejsou. V Texasu kvůli velkým komunitám s měnící se demografií se stále více do budoucna očekává překlopení volebních preferencí na stranu demokratů. Kalifornie, která dala Americe velké konzervativní ikony, Nixona a Reagana, je dnes jasně demokratická kvůli mohutné demografické proměně tohoto státu.

3:33

Moderátor se ptá Řezníčka na tip, zda bude důležitější momentální hlasování, nebo pozdější vývoj na základě dodatečného sčítání korespondenčních hlasů.

Řezníček:

Pokud bude jasné dnešní hlasování, bude to klidné, ale pokud bude těsné, pak mají obě strany připravené armády právníků, aby případně napadly korespondenční hlasování. Důležitá bude hlavně Pensylvánie. Nelze odhadnout, kdy budou definitivní výsledky. Nakonec se může rozhodovat i u soudu.

3:37

Miřejevský z Washingtonu odpovídá na dotaz ohledně možného vystoupení Bidena v prvním povolebním projevu.

Asi bude čekat, až budou výsledky jasnější, očekává zejména vývoj ve Virginii, kterou dlouhodobě mají demokraté, zda se toto očekávání potvrdí. Ohio je tradičně důležité jako ukazatel vývoje, a podle průzkumů tam má jednocentní náskok Trump, o severní státy byl v kampani vyhraněný souboj. Ve Washingtonu se neočekává nějaký útok na Bílý dům, policie je připravena zatýkat, zatím je tu klid, ale na 16. ulici začíná být shluk lidí, uvidíme, jaký bude vývoj.

3:41

Další host na střeše, **Martina Formanová**, spisovatelka a vdova po Miloši Formanovi:

Prohlašuje se za demokratku tělem a duší, je pro registraci zbraní, ale volila i proti Trumpovi, protože ho nemá ráda jako člověka, nevidí výsledky, za které by si ho mohla vážít, vnímá rozjitřenou a rozdělenou společnost. Řezníček namítá, že pro demokratku by mělo být dobré, že Trump nesplnil některé sliby, Formanová odpovídá, že jako občanka chce vidět zemi prosperovat a neříká si „čím hůř, tím líp“, ráda vidí velkou účast ve volbách, z čehož bude mít dobrý pocit, ať volby dopadnou jakkoli. U Bidena hraje roli vysoký věk, ale v souběhu se zkušeností se stane farářem a kazatelem americké vesnice, který Ameriku bude schopen sjednotit, Trump napadal demokraty a zatlačil mnohé do role nepřítelů a nikdy neřekl, že chce být prezidentem všech, i těch, co ho nevolili. Řezníček upřesňuje, že to Trump ve skutečnosti řekl ihned po svém zvolení, prohlásil, že chce být prezidentem všech, i když samotný inaugurační projev byl potom temnější, než na jaký jsme byli zvyklí. Formanová říká, že byla tedy asi tak zdecimovaná, že to nevnímala. Pokračuje, že Biden bude schopen povolat odborníky a řídit se jimi, demokraté zvládli za Obamy báječně ekonomickou krizi, a zvládnou i tuto krizi. Na výzvu, s jakým konkrétním úspěchem lze Bidena spojovat, říká, že společně s Obamou dokázal prosadit zdravotní reformu a zasadil se o řadu progresivních věcí, neobhazuje vše z jeho minulosti. Vzpomíná na Kissingera a Havla a jejich přátelství, Americe chybí respekt, nenálepkování politických oponentů, vyzdvihuje Kissingera, na kterého vzpomíná jako na tolerantního, a Trump podle ní nebyl velkorysý a nenaslouchal druhé straně.

3:51

Další host Řezníčka (on-line z Floridy) je **Olga Matušková**, manželka zesnulého Waldemara Matušky. Co jsem slyšela od paní Formanové, je prostě neuvěřitelné, 99 procent médií očerňuje prezidenta Trumpa, kterého milují lidé. Biden chce zavést komunistický režim. Některé filmové hvězdy dokonce prohlásily, že pokud Trump vyhraje volby, tak emigrují. Nakonec Trump volby vyhrál a hvězdy v USA zůstaly. Trump splnil 99 procent slibů, které dal před volbami. Proto ho lidé milují, na žádného prezidenta v historii ještě desítky tisíc lidí nevolaly „My tě milujeme!“. Trump zařídil například nejvyšší nezaměstnanost černochů v historii, nejvyšší nezaměstnanost žen, nejlepší ekonomiku v historii. Dosáhl toho, že se Amerika nepoložila poté, co s ní udělal prezident Obama. V demokratické straně jsou frakce komunistů, které převezmou moc, viceprezidentka Harrisová zanedlouho bude prezidentkou, jestli to „soudruh“ Biden vyhraje. Začalo to už za prezidenta Obamy, který chtěl fundamentálně změnit USA a svět. A to se jim nepodařilo, pak běsnili a hledali něco na prezidenta Trumpa, ale nic nenašli. Biden je v politice 47 let, nedokázal nic. Řezníček se otázal, co je na Bidenovi komunistického. Matušková reagovala s tím, že i Harrisová, která s Bidenem teď kandiduje, ho v průběhu demokratických primárek označila za rasistu. Biden se podepsal pod prohlášení s komunisty spojeného křídla Demokratické strany a podporuje hnutí Black Lives Matter, které vzniklo jako marxistická organizace. Nepokoje byly hlavně v demokratických státech, protože demokratičtí guvernéri nezasáhli, aby jim zamezili. Oni je chtěli, protože doufali, že to ublíží Trumpovi. Amerika padne. Chtějí změnit soudnictví, ústavu, všechno, co Amerika vybudovala a co je jedinečné.

4:00

Moderátor shrnuje, že jsme právě viděli příklad rozdělené Ameriky. Ukazuje na mapu, kde se některé státy barví do růžova, jak se zde počty přiklánějí na stranu Trumpa, nevypadá to pro Bidena dobře.

4:01

Klvaňa:

Trump vyhraje asi Georgii, Floridu a Ohio, také zřejmě Severní Karolinu, pokud to tak vyjde, obě strany si drží své pozice zpřed čtyř let, Biden má poslední šanci na průlom, a to je případné vítězství v Arizoně, pokud tam vyhraje Trump, bude se rozhodovat v Michiganu, Wisconsinu a Pensylvánii a tam rozhodne až korespondenční hlasování.

4:03

Joch:

Zatím je to nerozhodné, Wisconsin a Michigan budou nakonec asi pro Bidena, Arizona a Pensylvánie budou rozhodující.

4:04

Papadopoulos seznamuje diváky s kurzy u sázkových kanceláří. V červnu drtivá většina sázejících na hlavních sázkařských portálech favorizovala Bidena v poměru 60:40, v Česku je ovšem poměr opačný. Sázi se on-line, na začátku volebního dne byl favorizován Biden, nyní se poměr obrátil a kurz favorizuje naopak Trumpa.

4:06

Další ukázka z poslední televizní debaty kandidátů, v níž oba vyjádřili svá závěrečná poselství:

Trump uvedl, že v případě svého znovuzvolení by při inauguračním projevu řekl: „Úspěch nás spojí, jsme na cestě k úspěchu.“ Poukázal přitom na růst americké ekonomiky „před čínským morem“, který způsobil pandemii covidu-19. Daňová opatření navrhovaná Bidenem by vedla k ekonomickému úpadku. Biden uvedl, že by Američanům řekl „zastupuji vás všechny, ať jste hlasovali pro, nebo proti mně“ a „postarám se o to, abyste byli zastoupení“. Odkázal pak na hlavní programové body své kampaně, jako je ekonomický rozvoj, boj s rasismem, rovné příležitosti či přechod k obnovitelným zdrojům. Chce vytvářet pracovní místa, respekt k naší zemi, a čistou energii.

4:09

Moderátor ve studiu vyzývá hosty, aby se vyjádřili k rozhovoru s Matuškovou a k rozdělení Americe:

4:10

Joch:

Jedno křídlo demokratů je socialistické, označovat je za komunisty je přehnané, je to devalvace tohoto slova, stejně jako z druhé strany používání výrazů jako fašista apod. Trumpovi příznivci mají strach, že za vlády současných demokratů už nebude Amerika Amerikou, bude to v lepším případě Belgie, v horším Venezuela. Pomoci chudým není nutné přerozdělováním, ale také posílením ekonomiky, tak, aby z toho profitovali všichni. Kromě standardních obav z ekonomického socialismu navíc v poslední době přibývají obavy republikánů z aktivistických „woke“ hnutí, toužících měnit společnost. Tento spor je existenciální - jsme my, Amerika, dobrou společností, jak tvrdíme my, anebo jsme naprosto zkažení, jak tvrdí oni. Voliči Republikánů si myslí, že aktivistické levicové skupiny nenávidí americkou historii, její hrdiny a společnost. Jedná se o klasický „kulturkampf“ o duši Ameriky.

4:13

Klvaňa:

Demokraté jsou dnes širokou koalicí od umírněných po extrémní levici, Biden je spíše umírněný, extremisté jsou velmi vidět a oslovují mladé lidi, tato z našeho pohledu extrémně levicová woke culture je na vzestupu v některých prostředích, třeba na univerzitách, a má pár politických zástupců, ale její vliv na Demokratickou stranu zase není tak velký. Ovšem využívá toho Republikánská strana, která se tím snaží vyděsit Američany, naopak levicová média označují Trumpa za fašistu, ale pravda není uprostřed, Trump je skutečně nebezpečím pro demokracii, i když na druhé straně to není systémový fašista, který by přes noc zavedl diktaturu.

4:15

Řezníček vítá hosta a táže se na ekonomická témata, konkrétně na koronavirovou krizi. Hostem je **Vít Stuchl**, majitel restaurace Bohemian Spirit Restaurant v New Yorku, který uvádí:

Dopady jsou negativní, restaurace byla dlouho zavřená, potom se dalo prodávat přes okénko, následně byla možnost obsluhovat lidi venku, ale celkově to je špatné pro všechny restaurace, ale každý musí něco obětovat. Naštěstí měl finanční polštář a nemusel úplně skončit, měl otevřeno, i když prodělával, což bylo pozitivní psychicky, zachovat normální život. Město New York dovolilo otevřít zahrádky, hodně se jedlo venku a donášelo se jídlo domů, lidé se přizpůsobili. Přál by si méně regulací a poplatků, i když nějaké jsou potřeba, ale volby na to nemohou mít vliv, město a stát si to řídí, a nejlepší starosta byl Rudy Giuliani a nejlepší prezident byl Reagan, oba republikáni. Důležitá je hlavně stabilita.

4:23

Rekapitulace u mapy, Papadopoulos zmiňuje preference byznysmenů, ti si přejí jasné vítězství některé strany, pokud možno vítězství prezidenta s většinou v senátu. Trump je přísný na Evropu, takže pokud zatím vede Trump, euro klesá a roste hodnota kanadského dolaru. Biden by prosazoval velké stavební projekty se zeleným pohledem, investoři sázející na Bidena sází třeba na firmy vyrábějící solární panely. Nastoluje otázku, co čekat od případného zvolení Trumpa.

4:27

Joch:

Trump má některé instinkty dobré, některé katastrofální. V jeho okolí byla velká fluktuace. Může se utrhnout ze řetězu a nenechat si už v ničem radit. Dobré bylo snižování daní, ale tarify a cla byly Trumpovým špatným nápadem, pokud by byl náhodou zvolen, ve druhém období bývá každý prezident méně populární, a republikáni se od něj postupně začnou distancovat.

4:30

Klvaňa:

Trump není vzdělaný ani intelektuálně zvědavý, obchodní válka Američany poškodila. V Arizoně zatím vede Biden, to by byl průlomový okamžik, bude se rozhodovat ve Wisconsinu, Michiganu a Pensylvánii, ale korespondenční hlasy se budou teprve počítat.

4:32

Host Řezníčka **Michael Kraus**, politolog z Middlebury College, odpovídá na otázky kolem vývoje voleb: Ve hře je řada faktorů, ještě je brzy, důležitá bude také Severní Karolína a Colorado, demokraté tam mají silnou pozici, budou zajímavé také senátní volby a volby do sněmovny. Trump se pokouší dostat k volbám voliče z řad své voličské základny, což jsou hlavně bílí muži, kteří nemají vysokoškolské vzdělání a cítí se být odmítnutí vládou politických elit a prohrávají v globalizaci. Pokouší se také získat více hispánských hlasů, které hrají velkou roli např. na Floridě. Trump byl novým fenoménem, jeho vítězství šokovalo, nebyl tradičním republikánem, dnes je to jiný člověk, jeho profil v politice se zaplnil, nikdy neměl většinovou podporu, maximálně 46 procent, jeho styl je machiavelistický, bez morálky, lež je otázkou užitku, účel světí prostředky, zájmy státu jsou moje zájmy. Spojenci USA jsou ti, kteří podporují Trumpa. Vyzval cizí mocnosti, aby mu dodaly špínu na Clintonovou, pozval Rusko, aby intervenovalo ve volbách, teď se snaží získat špínu na Bidena s tím, že vyzval cizí mocnost, aby mu je dodala. Pokud znovu vyhraje volby, nepřijde jiný Trump.

4:42

Rekapitulace u mapy, zatím zcela nerozhodnuto, agentura AP přinesla výzkum z Indiany (silně pro Trumpa) a New Yorku (silně pro Bidena). Lidé v těchto státech se výrazně neshodují v otázkách ohledně budoucnosti Ameriky, správnosti reakce na koronavirus, pohledu na klimatickou změnu, rasové nerovnosti, voliči jsou rozděleni kulturními otázkami. Hosté ve studiu reagují na otázky moderátora ohledně zatímního vývoje voleb a pozice nejvyššího soudu v budoucí politice USA.

4:45

Klvaňa:

Pokud bude prezident Biden a republikánský senát, bude velkou otázkou možnost spolupráce v klíčových otázkách, Biden by se snažil zemi sjednotit a se senátory se většinou dobře zná, nemusela by tam být politika obstrukce jako vůči Obamovi, ale na velkou spolupráci to také nevypadá. Trump si udrží svoji základnu na své straně a bude tlačit na tvrdý postoj proti demokratům.

4:48

Joch:

Pokud by vyhrál Biden a republikáni ovládali senát, musely by být kompromisní nominace na členy nejvyššího soudu, republikáni by zablokovali některé extrémní plány demokratů, jako je rozšíření počtu členů nejvyššího soudu, padla by myšlenka na vytvoření nových států (Portoriko, Washington D.C.), zachoval by se status quo v zásadních otázkách. Není jasné, jakou taktiku by zvolili senátoři obou stran ve vztahu k prezidentovi druhé strany. Trump by se asi rozhodl za čtyři roky znovu kandidovat, a ukázalo by se na podpoře republikánů, zda ho strana jenom použila, nebo naopak, zda on „ztrumpizoval“ republikány. Většinou je strana loajální k vítěznému prezidentovi, ale neplatí to pro poraženého prezidenta.

4:52

Klvaňa:

USA směřují k demokratické koalici, dříve republikánské státy oslabují, demokraté budou mít převahu, potom jim nebude vyhovovat vyvažovací konzervativní síla nejvyššího soudu. Biden ale, pokud vyhraje, a bude mít těsnou většinu v senátu, bude mít jiné priority, je konzervativní demokrat a svému extrémnímu křídlu řekne, máme jiné starosti, nebudeme se soustředit na ústavní záležitosti.

4:54

Drahoňovský se loučí s oběma hosty a s redaktorem Papadopulosem, také s diváky, na jeho místo přichází Michal Kubal, který bude dále průvodcem volební noci a moderátorem.

4:55

Moderátor Kubal uvádí rozhovor, který vedl v Berlíně Martin Jonáš s německým spisovatelem **Bernhardem Schlinkem**, který se proslavil románem Předčitač, s tématem viny za holokaust, dílo se dočkalo i hollywoodského zpracování. Schlink má americkou přítelkyni a žije napůl v USA, kde se zapojil i do politiky. Schlink v rozhovoru říká, že miluje Ameriku, která jde v mnoha směrech špatným směrem, je smutný z vývoje v posledních letech, s napětím čeká na volby. Lidé volí Trumpa, protože v něm vidí obrázek, který mají o sobě. Stejně jako on se nechťejí o nikoho starat, chtějí vydělávat peníze, pohrdají Afroameričany, ženami, volí ho proto, že se v něm poznávají. V Evropě se monarchie měnily v ústavní státy, vyvíjela se demokracie, v Americe vznikla demokracie před státem a stát se stává kořistí většiny. Má rozpory s přáteli v Americe, rozhovory, v nichž si člověk musí dávat pozor na to, co řekne, postrádají přátelskost. Útlak voličů v republikánských státech je nepředstavitelný, např. v Kentucky se otevře jen 1200 volebních místností, aby se voličům různě bránilo v účasti na volbách. Americe roste konkurence, význam Evropy se bude snižovat, ale Biden bude škody zmírňovat.

5:02

Kubal rekapituluje mapu, zatím nerozhodnuto, Biden nezíská asi Floridu, sčítání dále probíhá. Média a sociální sítě nyní místo Papadopulose sleduje redaktor Jan Šilhan. Rekapituluje zatímní vývoj, stále opakování, které státy budou klíčové, a že zatím není rozhodnuto. V Miami Biden ztratil, ale přesto vede. Trump je úspěšný na severu Floridy.

5:06

Kubal vyzývá k rekapitulaci Řezníčka z New Yorku a Miřejovského z Washingtonu. Shodují se, že je situace nerozhodnutá. Zásadně mohou vývojem zahýbat korespondenční hlasy. Spekulace nad vývojem v některých klíčových státech. Zásadní demografické změny ovlivní volby hlavně v dalších letech. Oba štáby jsou zatím klidné a očekávají, že rozhodnuto bude až za několik dní. Demokraté očekávali lepší výsledek na Východě, republikáni se soustředí na těsné výsledky v oblasti Velkých jezer, bez nichž se Biden neobejde, výsledek zde bude extrémně těsný. Pensylvánie může dle rozhodnutí soudu dopočítávat hlasy po zavření volebních místností a to může rozhodovat zejména v případě těsného vývoje. V Texasu začínají aglomerace válcovat venkov, ale výhoda pro demokraty z toho plynoucí se naplno ukáže až v dalších volbách. V Pensylvánii bude hrát roli i náboženské rozdělení, katolíci proti protestantům a také rozdělení venkov versus město, přičemž venkov je věrný Trumpovi.

5:15

Řezníček vítá dalšího hosta, je jím **Igor Lukeš**, profesor historie a mezinárodních vztahů z Bostonské univerzity. Odpovídá na otázky ohledně prozatímního vývoje voleb:

Výsledky budou těsné a budeme na ně čekat možná týdny, Biden asi Texas nevyhraje, ale že tam má vůbec šanci a jednou ho zřejmě vyhraje demokraté, je dobrý trend. Mění se kompozice států a volební preference, Arizona byla republikánská a dnes tam možná vyhraje Biden, to je znamení budoucích

trendů. I v demokratických státech někteří lidé volí Trumpa, ale jsou to lidé bez vzdělání, žijící na samotách, ale mladí, dynamičtí lidé volí demokraty. Jde o demografii, každá strana má své voličské základny.

5:22

Kubal rekapituluje vývoj u mapy, srovnává současný stav s vývojem před čtyřmi roky, vývoj je podobný. Kubal vítá nové hosty - dva ve studiu a jednoho, který bude odpovídat prostřednictvím Skype. Jsou jimi **Jefim Fištejn, komentátor a publicista a Jan Beneš, amerikanista z Univerzity obrany ve studiu, a Jiří Pehe, politolog z New York University in Prague**, který je připojen on-line.

Hosté reagují na otázky ohledně zatímního vývoje.

5:24

Fištejn:

Floridu asi vyhraje Trump pro republikány s větším odstupem, než jak to bylo v dobách Obamy. Z vyjádření některých hostů mám pocit, že jde o souboj strany hloupých a strany chytrých, nevzdělaných venkovanů s chytrými měšťany, ale tak to vůbec není. Nepoučitelnost akademických expertů je žalostná. Zní to, jako by republikáni byli odsouzeni k zániku, protože přicházejí imigranti a mění se skladba obyvatelstva. Ale leckde Trumpa podrželi třeba i „latinos“, a nejen z Kuby. Společnost se vyvíjí i jinak, než podle okamžitého trendu, a i preference dnes mladých se budou měnit. Afroameričané volí dvakrát více Trumpa oproti minulým volbám, New York bude možná pro demokraty ztracen, vývoj bude možná jiný, než čekáte.

5:28

Pehe:

Zatím se to vyvíjí celkem dle očekávání, vše se uvidí, bude záležet, jak se kandidáti postaví k dopočítávání korespondenčních hlasů, je to otázka dnů.

5:30

Beneš:

Velmi těsné výsledky, na Floridě Hispánci drtivě hlasují pro Trumpa, Texas spíše pro Trumpa, Arizona díky velké aglomeraci Phoenixu může dopadnout pro Bidena, kolem Velkých jezer se bude vše asi vyvíjet podle předpokladů, i když překvapuje podpora Hispánců Trumpovi. V Detroitu se obecně sčítá nesmírně pomalu, v Severní Karolíně volilo 80 procent voličů korespondenčně, bude to trvat dny a týdny, ne hodiny.

5:33

Kubal průběžně rekapituluje vývoj u mapy, srovnává. Vývoj celkem kopíruje situaci před čtyřmi lety, zatím to vypadá spíše pro Trumpa. Dává hlas hostům.

5:34

Beneš:

Zisky hlasů na předměstích Bidenovi nemusí stačit k vítězství, spoléhat na preference jedné etnické minority nestačí, předpovědi byli idealistické, v Minnesotě cílí Trump na ty bílé voliče, kteří normálně nevolí.

5:38

Fištejn:

Do Texasu se stěhují lidé hlavně z Kalifornie, nespokojení s tamějšími poměry, v Severní Karolíně bude též dopočítávání hlasů, je to stabilní stát, ocenili prezidentování Trumpa, ekonomiku, zahraniční politiku a řešení problému ilegální imigrace.

5:40

Pehe:

Sleduji hlavně tři citlivé státy na severu, na jihu zůstává Texas republikánský, ale Arizona se mění pro demokraty, celkově je na jihu demografický posun, Severní Karolína je laboratoř, rurální oblasti a univerzitní města jsou rozdělena názorově a voličsky, demografické změny se netýkají jen přistěhovalců, jde o přesuny lidí do předměstí, kde mají demokratické hlasy rostoucí tendence. Biden prohrál asi Floridu kvůli oblastem kolem Miami, kde nebyl schopen obhájit vítězství Clintonové.

5:43

Dalším hostem Řezníčka je online z Washingtonu **Dušan Neumann**, spolupracovník Českého rozhlasu v USA. Na otázky ohledně svých volebních názorů odpovídá:

Trump je poslední bariérou před společenskou změnou v USA, přechodem od liberální demokracie k projektu socialismu, Trump dal hodně Pensylvánii, začaly se vracet podniky, které dříve odešly do zahraničí kvůli vysokým daním, snížil nezaměstnanost z 11 na 3 procenta. Pensylvánie je rozdělena na Philadelphii a zbytek, bez Philadelphie by byl stát čistě republikánský, do pátku by měly být sečteny korespondenční hlasy, ale může to trvat i déle. Na předměstích spíše bílé ženy stranily Trumpovi, ale odvrací se od něj kvůli jeho chování, což může být klíčovým momentem v rámci Pensylvánie. Pracující jsou dlouhodobě zklamáni z demokratické strany a z odborů, šéfové odborů přešli od hájení zájmů dělníků k mafiánské politice, vliv odborů zeslábl, a proletariát dnes podporuje většinou republikány a Trumpa.

5:51

Fištejn:

V USA je tekutá situace, srdce Nové Anglie – státy Maine a Rhode Island – do značné míry získává Trump a naopak ztrácí Západ, preference se přelévají.

05:52

Pehe:

Pokud Biden vyhraje Arizonu, teoreticky mu na severu může stačit už jen Wisconsin a Michigan, pokud je nezíská, bude to napínavé, a bude rozhodovat Pensylvánie, a může dojít i k občanským nepokojům. Zatím vede Trump, ale může to být optický klam, z velkých měst a korespondenčního sčítání budou ještě další hlasy.

5:55

Beneš:

Demokraté se budou muset spoléhat na korespondenční hlasy, 84 procent voličů zpřed čtyř let jsou běloši, mnoho z nich bez vysokoškolského vzdělání, Trump mezi nimi úspěšně mobilizoval. Hispánská menšina má mnohdy negativní zkušenost se socialismem nebo komunismem a volí často Trumpa, i hispánské ženy hlasují ve velkém počtu pro něj.

5:59

Kubal vítá diváky i na ČT1.

Rekapitulace u mapy, většina států červená nebo růžová, zatím vede Trump, podobné jako v roce 2016, jen v Arizoně dnes vede Biden, ale probíhá dopočítávání, které bude trvat asi několik dní.

6:01

Řezníček rekapituluje z New Yorku, bude to trvat řádově dny, než budeme znát výsledky velmi těsného souboje. V Nebrasce a v Maine je výjimka, že vítěz nebere vše a volitel může dát hlas jinému kandidátovi, při těsném vývoji i to může být na konec důležité. Oba kandidáti mají stále reálnou šanci na vítězství, mohou rozhodnout tisíce hlasů v jednotlivých okrscích, a korespondenční hlasy v Pensylvánii.

6:06

ZPRÁVY

6:38

Kubal ze studia, blíží se projev Bidena v kongresovém centru v Delaware. Rekapitulace u mapy, Florida je již jistě republikánská, Georgia naopak je stále ve hře, i když před čtyřmi lety byla pro Trumpa. Celkově je to podobné jako v roce 2016. Průběžně dává hlas k hodnocení hostům:

6:40

Beneš:

V Atlantě, která je do značné míry černošská, může dojít ještě k velkým změnám, rozdíl je zatím pro Trumpa, ale může se to ještě zlomit ve prospěch Bidena.

6:42

Přepojení do přímého přenosu na projev Joe Bidena, který promlouvá ve svém domovském Delaware: *Věříme, že se nám podaří zvítězit, musí se to celé řádně přepočítat, cítíme se dobře, věříme, že jsme získali Arizonu, čekáme na další výsledky, děkujeme všem, možná si budeme muset ještě počkat, zatím nemůžeme vyhlášovat vítězství. Děkujeme celému týmu a všem dobrovolníkům. Děkuji a věřme si.*

6:46

Kubal ve studiu opět rekapituluje stav hlasování podle mapy a dává prostě k reakci hostům.

6:47

Beneš:

V Severní Karolíně to může být o stovky nebo tisíce hlasů, může to trvat ještě dlouho.

6:48

Fištejn:

Biden řekl očekávané, chtěl jen poděkovat, jsem zvědav, zda i Trump řekne něco podobného, aniž by se prohlásil za vítěze, Biden má teď o jeden propagandistický krok navíc.

6:49

Beneš:

Biden řekl, že je dobré zachovávat optimismus, že získal některé státy, které byly nejisté, ale zatím je třeba zůstat na zemi.

6:51

Kubal klade dotazy zpravodajce v Číně Barboře Šámalové ohledně toho, jak vidí americké volby Čína. Šámalová uvádí, že volby pečlivě sleduje Čínská komunistická strana, ale média to moc nereflektují, nechtějí, aby si Číňané uvědomili, že oni nemají žádný vliv na to, jaká bude politická budoucnost jejich země. Nedojde asi ani v případě jednoho nebo druhého kandidáta na změnu vztahů mezi Čínou a USA, Čína porušuje lidská práva, snaží se o technologickou dominanci, krade technologie. Krátkodobě upřednostňují Číňané Bidena, možná by zrušil některá cla, ale s Trumpem jsou USA podle místních analytiků slabší, takže dlouhodobě by vyhovoval Číňanům Trump. Vedení komunistické strany ovládla nová generace s tvrdšími postoji, neuznávají svou vinu na šíření covidu, celkově je Čína zdrženlivá, ale usiluje o předstížení USA, a američtí politici si uvědomují, že mají nejvyšší čas, pokud chtějí Čínu zastavit. Trump má kolem sebe lidi, kteří Číně rozumí, ale jsou považováni za jestřáby, Biden by se mohl obklopit lidmi se vstřícnějším postojem k vyjednávání, ale podstata politiky se nezmění.

6:58

Rekapitulace vývoje u mapy. Poměr volitelů je zatím 223 ku 174 pro Bidena, k vítězství potřebuje jeden z kandidátů nejméně 270 hlasů volitelů. Trump se ozval s tím, že čísla hovoří jasně pro něj, a že nesmíme nechat druhou stranu, aby volby ukradla.

6:59

Beneš:

Je to snaha už dopředu zpochybnit další průběh voleb a vliv korespondenčních hlasů, které mohou být v Pensylvánii sčítány až do pátku.

7:00

ZPRÁVY

7:10

Kubal ve studiu rekapituluje dosavadní sčítání, poměr volitelů je vyrovnaný, Texas získal definitivně Trump, poměr volitelů tak poskočil na 223 ku 212. Čekáme na projev prezidenta Trumpa. Podle jeho tweetu jasně vede, ale druhá strana chce volby ukrást. Twitter k jeho příspěvku dodal upozornění, že obsah tohoto tweetu je sporný, což je kontroverzní rozhodnutí vedení této sítě.

7:13

Řezníček rekapituluje dosavadní průběh. Ve stále větším počtu států je rozhodnuto. Biden má naději, čekají se ještě hlasy z velkých měst. Rozhodovat teď budou tři nebo čtyři státy. Trump je konzistentní v tom, že podle něj by se neměly počítat hlasy došlé po zavření volebních místností. Tím zpochybňuje základní koncepci amerického volebního systému, který takto funguje tradičně. Zatím se pracuje jen s odhady, ale počítání oficiálních výsledků bude trvat dlouho. AP je konzervativní ve svých odhadech, takže zatím nepotvrdila vítězství Arizony pro Bidena, ale některá média už tak učinila.

7:19

Další vstup Řezníčka, hovoří opět s **Dušanem Neumannem**. Ten na jeho dotazy ohledně chování Trumpa a jeho prohlášení o snaze ukrást volby sděluje: Je to typický Trump, slon v porcelánu. Ale nejde o dopočítávání hlasů, které byly přijaty do doby uzavření volebních místností. To Trump nezpochybňuje, zpochybňuje hlasy, které budou doručeny po zavření volebních místností. Biden se

připravuje na možnou porážku. A je tu důležitý aspekt, volby do senátu, a vývoj vypadá, že senát přejde na stranu demokratů, a potom bude mít Trump přistřižená křídélka. Navíc někteří republikáni někdy hlasují s demokraty. Byly odevzdány miliony korespondenčních hlasů, výsledky nebudou asi před pátkem.

7:25

Kubala u mapy, výsledky nejisté, televize FOX News přiřkla vítězství Bidenovi v jednom okrsku v Nebrasce, což by znamenalo, že by mu k vítězství stačily jen Wisconsin a Michigan.

7:26

Vstup zpravodaje polské televize v Rusku Tomasze Dawida Jedruchówa, který na otázky ohledně toho, jak Rusové vnímají volby v USA, sděluje: zpravodajství zde volby sleduje, ale napětí je menší, než před čtyřmi roky, Rusové neočekávají vítězství žádného z kandidátů s nadějí, že dojde ke zlepšení vztahů. Trump byl vnímán s nadějí na zlepšení vztahů, ale je považován za obrovské zklamání. Zpočátku se Trumpa ruská média zastávala, ale poslední roky už nikdo neočekává pokrok ani od Trumpa, ani od Bidena, který pronesl také řadu anti-ruských prohlášení, ale malá naděje směrem k demokratům tady je.

7:30

ZPRÁVY

7:38

Kubala stručně shrnuje dosavadní vývoj. Stále se čeká na projev Trumpa. Slovo dává online ministru zahraničí ČR Petříčkovi. Ten na dotazy k hodnocení voleb a otázku důvěry v systém voleb sděluje, že: vývoj je těsný, musíme ještě počkat, konečný výsledek bude za několik dnů, korespondenční hlasování bylo již dříve, i když počet korespondenčních hlasů bude mnohem vyšší než v minulosti, obě strany se v prohlášeních drží zpátky, ale k napadení voleb u soudů může dojít. Důležité je, jaké vztahy budou mít obě strany k EU nebo ke klimatickým závazkům, k nimž se Biden hlásí. Na výslovnou otázku, zda je v EU preferovaným kandidátem Biden, odpovídá, že tak to není, každý kandidát má priority v jiných tématech, v případě zvolení Trumpa budou pokračovat jednání s ním, v opačném případě dojde možná k posílení vztahů. Česko-americké vztahy budou dobré bez ohledu na to, kdo volby vyhraje, a budou se rozvíjet, jsme připraveni spolupracovat s jednou i druhou administrativou. Nejsou signály, že by se šířily nějaké násilné nepokoje, ale americká společnost je polarizovaná, atmosféra je rozdělená, je otázka, jestli vítěz bude schopen sjednocovat společnost. V případě vítězství Bidena by mohlo dojít k posílení vazeb USA se západní Evropou, ale věříme, že ne na úkor vztahů se střední a východní Evropou. ČR má zájem na rozvíjení spolupráce s USA v řadě oblastí ekonomických i strategických.

7:48

Čeká se na vyjádření Trumpa, mělo by přijít kolem osmé hodiny.

Hostem on-line je senátor **Pavel Fischer**, předseda výboru zahraničních věcí Senátu ČR. Reaguje na Kubalovy dotazy:

Bude napínavě sledovat výsledek, kdy to přijde a zda druhá strana přijme porážku. To bude mimořádně symbolicky významné pro sjednocení země. Ale dění v ulicích USA připomíná v poslední době třídní boj. Trump by asi pokračoval v tvrdém kurzu vůči Číně, ale to má podporu i u Bidena. V otázce Ruska je to podobné. Ale v tématech jako klimatické otázky nebo kontrola zbraní je třeba čekat, že USA nabídnou místo boření něco, na čem by se dalo stavět. Svět je plný šelem a hrozí nám nebezpečí, od sil, které jsou proti svobodě a demokracii, proto jsou USA a jejich role zásadní, a jestli se Amerika začíná věnovat více sama sobě, měla by to udělat více i Evropa, protože nežijeme v bezpečném světě a potřebujeme svaly a sílu. Dialog s ČR je na dobré cestě a mělo by to tak být v případě obou kandidátů. Oba břehy Atlantiku musí mít stejný nebo podobný názor na globální priority, hlavně na hrozby.

7:57

Kubal vyzývá hosty k vyjádření o potenciálním vývoji zahraniční politiky USA a posledním vývoji sčítání: Fištejn:

Není pravda, že Rusko nezaujalo pozitivní postoj ani k jednomu z kandidátů, Putin opakovaně vyjádřil podporu Bidenovi s tím, že dobře rozumí ideálům socialismu a sociálně demokratickým myšlenkám, a že tyto ideje mají kořeny v křesťanství, a že na obchodech Bidenovy rodiny na Ukrajině vidí jen normální byznys a nic špatného. Rusko má tedy jasné preference, protože Trump jejich naděje nenaplnil.

7:59

Kubala u mapy. V Nevadě zbývá spočítat Las Vegas, to bude ve prospěch demokratů, v Georgii to bude velmi těsné.

8:00

ZPRÁVY

8:10

Kubal ve studiu. Při každých jiných volbách bychom už asi vyhlašovali vítěze, teď to bude ještě trvat dlouho. Rozhodující budou Pensylvánie, Wisconsin, Michigan. Minule všechny získal Trump. Letošní volby jsou specifické, 101 miliónů hlasů bylo odevzdáno předem, hlasy se sčítají různým způsobem v různém časovém horizontu. Popisuje vývoj podle mapy a průběžně vyzývá hosty k hodnocení vývoje sčítání hlasů.

8:15

Beneš:

Náskok Trumpa se snížil, formálně je ve hře ještě třetí kandidátka, libertariánka, která ale ubírá hlasy spíše Trumpovi, protože má některé podobné, pravicové názory. Georgie bude těsná, a je to trend, který do budoucna není dobrý pro republikány.

8:18

Fištejn:

Aritmetika hovoří tak, že Trump má ještě šanci, Biden potřebuje víc, než jen dva státy kolem Velkých jezer, spíše všechny tři, každopádně ty určí vítěze, zatím se barví do červena, ale není jisté, jak to dopadne. Není problematické dodatečné přepočítání hlasů, ale Trump trvá na tom, aby byly počítány jen hlasy, které byly odevzdány před uzavřením volebních místností.

8:20

Přepojení na přímý přenos projevu Trumpa z Bílého domu:

Je to asi nejpozdější hodina, kdy jsem organizoval tiskovou konferenci. Chci poděkovat milionům Američanů, kteří mě podpořili. Ale je smutné, že se značná část lidí chce zpronevěřit pravidlům hlasování. Dnešní výsledky jsou fenomenální a jsme připraveni na skvělou oslavu. Lidé volili v rekordním počtu. Vyhráli jsme se značným náskokem na Floridě, v Ohiu, v Texasu, tam to bylo o 700 tisíc hlasů, je jasné, že máme Georgii o 170 tisíc hlasů, Severní Karolinu o čtyři procenta, možná získáme Arizonu, říkají tomu Trumpovo teritorium, je to možné, rozdíl bude v jednotkách hlasů.

Když se nám podaří získat Pensylvánii, rozdíl je 90 tisíc hlasů v náš prospěch, je téměř nemožné nás dohnat, máme svoje oblasti v Pensylvánii, v Michiganu se nám daří, skvělý výsledek, 65 procent hlasů pro nás, ve Wisconsinu vítězíme, čísla jsou téměř kompletní. Hovořil jsem s guvernérem Texasu, gratuloval mi k vítězství v Texasu, říkal, co se děje, to jsem nečekal. Máme obrovský úspěch, podívejte se na marže, o které jsme zvítězili. Volby jsou za námi a teď vědí, že nemohli zvítězit a říkají, že se obrátí na soudy. Říkám to dávno, že nebudou spokojeni a budou se soudit. Na Floridě jsme úžasně zvítězili. V Ohiu jsme zvítězili, v Severní Karolině velké vítězství. A najednou se všechno zastavilo. Je to podvodné jednání, ostuda pro naši zemi. My jsme upřímně řečeno volby vyhráli. Je třeba zajistit integritu, to je velký podvod na našem národu, obrátíme se na nejvyšší soud. Aby hlasování bylo zastaveno najednou ráno? Je to nedobrý okamžik. Chci poděkovat za veškerou podporu, všem, kteří pro nás pracovali, panu viceprezidentovi.

Viceprezident Mike Pence dostává na závěr též slovo, rovněž děkuje milionům Američanů, kteří volili pro Trumpa. Říká, že bude potřeba sledovat, jak budou sčítány hlasy. Je tu hnutí po celé zemi, jak udělat Ameriku znovu velikou. Jsme na cestě k vítězství.

8:32

Kubal žádá vyjádření hostů k projevu Trumpa:

Fištejn:

Slyšeli jsme nespokojenost s tím, že se sčítání zastavilo a třeba v Severní Karolině nebo Arizoně se už hodiny počty hlasů nepohnuly. Je potřeba vysvětlit, co se děje, je to podivnost. Řeč je o odevzdávání hlasů po zavření volebních místností. Trump neřekl, že to dá k soudu, ale dalo se to vyčíst z jeho slov. Asi to skončí u soudu, jak experti předpovídali.

8:35

Beneš:

Je konspirační teorie, že by tak velký počet voličů přišel po uzavření volebních místností, jde o to, jak dlouho se budou sčítat korespondenční hlasy, a o to, jak bude probíhat kontrola pravosti hlasů. Jsou různé způsoby, musíte mít dvě obálky, jsou pravidla, jak mají být zalepené. Zdá se, že někde to stojí, neumíme si vysvětlit, proč je to v Severní Karolíně. Někde nechtějí počítat přes noc, jsou tam různé aspekty, Trump opakovaně kope do systému korespondenčních voleb, namísto aby zajistil jednoduchý přístup k volbám, ale nebude zvýhodněna žádná strana.

8:37

Fištejn:

Přelepování obálek a kontrola podpisů se nemohou dělat po uzavření volebních místností, to by mohlo trvat do nového roku, na to jsou zákony.

8:37

Pehe:

Poroste napětí a může dojít k násilí, pokud se situace přikloní k Bidenovi, Trump tvrdí, že v některých státech vyhrál a další sčítání je podvodné, to není produktivní, jednotlivé státy se chovají podle svých zákonů, podle soudu na to mají právo, ve velkých oblastech se bude sčítat ještě celé dny, Amerika je možná zralá na reformu a sjednocení pravidel, protože se v každém státě volí jinak, a to je podivné. Mělo by to být jako na Floridě a už bychom znali výsledky. Trump nenechal prostor pro pochybnosti, obrátí se na nejvyšší soud, jak avizoval i v minulosti, že se pokusí zastavit sčítání dalších hlasů u nejvyššího soudu, ale ten se asi zachová tak, že je třeba všechny hlasy sečíst.

8:42

Řezníček z New Yorku reaguje na dotazy Kubaly ze studia:

Na sociálních sítích Trumpovi odpůrci kritizují jeho prohlášení o vítězství a snaze zastavit sčítání korespondenčních hlasů. Jeho příznivci ho v tom podporují. Podle mnoha kritiků by USA měly přistoupit na zásadní reformu volebních pravidel, ale jednotlivé státy se staví proti. Vítězství nebude přesvědčivé a jasné, to bude prostor ke konspiracím a k výkladům, které mohou vyústit v násilí v ulicích z frustrované strany jedné nebo druhé, což je živeno prohlášeními kandidátů. Ale je na obou stranách hodně politiků, kteří budou vyzývat ke klidu a přijetí porážky.

8:47

Kubala vyzývá k hodnocení událostí, jak jsou vnímány v Izraeli, tamního zpravodaje ČT Davida Borka, který sděluje, že Izraelci jsou v hodnocení opatrní, Trump se trochu distancoval od Blízkého Východu, ale byl přesto důležitý, Izrael by asi byl pro Trumpa, stejně jako jeho spojenci stavějící se proti Íránu. Na Blízkém Východě nejsou moc zvykem šetření veřejného mínění, obzvláště samozřejmě v arabských monarchiích, takže nevíme, co si myslí lidé, vládcí v arabských zemích by ho uvítali i proto, že navázal s jejich rodinami dobré vztahy. Celých 70 procent izraelských Židů stálo podle výzkumů na straně Trumpa, což je neobvyklý počet, ale izraelští politici takticky mlčí.

8:52

Rekapitulace Kubaly u mapy, stále není rozhodnuto, poměr volitelů 236 versus 213 pro Bidena.

8:54

Kubal vede on-line rozhovor s **Ondřejem Veselým** z ČSSD, předsedou zahraničního výboru PS, který sděluje:

Americká společnost je rozdělena, volby jsou demokratické, ale pro nás je nepochopitelný tamní model. Zatímco Trump je pro Evropu komplikovaný partner, Biden by přispěl ke zlepšení vztahů, výsledek voleb je tedy pro nás zásadní. Jde o osobu Trumpa, který je velmi komplikovaný, kdokoli proti Trumpovi je proto přijatelný. Přesto některé kroky v zahraniční politice, zejména sblížování Izraele a některých arabských států, byly velmi úspěšné, ohledně Číny reálné výsledky zatím moc nejsou. Trump dělí společnost velmi silně, výsledkem dělení je chování mas, nesouhlasné projevy probíhat budou, a větší budou, zvítězí-li Trump.

8:59

Kubala se loučí s diváky ČT1, Volební noc pokračuje opět jen na ČT24.

9:00

ZPRÁVY

9:30

Kubala shrnuje stručně dosavadní vývoj, poukazuje na mapu, stále není vůbec jasné, jak volby dopadnou, poměr volitelů by nyní byl 238 ku 213 pro Bidena, vítěz potřebuje aspoň 270. Zajímavostí je, že v jednom ze zásadních okrsků v Georgii je stále sečteno 0 hlasů, je to velmi lidnatý okrsek, prasklo tam prý vodovodní potrubí, sčítání bylo zastaveno, proto Georgie není ještě uzavřena.

9:33

Řezníček ze střechy Národního domu v New Yorku opakuje spekulace kolem sčítání hlasů. Částečně by mohly být přesnější výsledky už v řádu hodin. V Pensylvánii je stále více než milion hlasů, které bude nutno sečíst. Reakce na projev Trumpa jsou rozdělené podle toho, na čí straně kdo stojí. Prohlásil se za vítěze, když ještě není dopočítáno, a tedy není pravda, že vyhrál, na což poukazují média.

9:37

Kubala se loučí s Řezníčkem a dává hlas hostům ve studiu:

Beneš:

Předměstí Atlanty, kde není sečteno, jsou velmi lidnatá a situace se tedy ještě může překlomit na stranu Bidena, ale je také možné, že Georgii uhájí Trump. Georgie má restriktivní opatření, která dříve znemožnila volit mnohým Afroameričanům, odradila je od volby nebo neuznala jejich hlasy. Pensylvánie může změnit výsledky ještě zásadně.

9:40

Fištejn:

Dlouho upozorňuji na nebezpečí násilí a nepokojů v Americe, lidé to pokládali za fantazii, dnes se to potvrzuje. Jak napsal Thomas Freedmann z New York Times, pokud Trump nevyhraje drtivě, vypukne v USA občanská válka. Vidíme, že nikdo z kandidátů nevede jednoznačně. Můžeme očekávat něco na způsob občanské války, do šestnácti států byla dislokována Národní garda. Hrozba je zejména ze strany Trumpových příznivců, jsou mnohem více nabuzeni, dokáže mobilizovat statisícové davy, a jsou ochotní k akci, ozbrojení a nebezpeční. Jestli jim bude řečeno, že někde praskla voda a kvůli tomu jsou zastaveny volby, je realistické, že Trumpovi stoupenci v případě, že bude oznámeno vítězství Bidena, budou nebezpeční.

9:43

Beneš:

Pokud Biden oznámí, že uznává porážku, asi jeho voliči moc protestovat nebudou, ale je určitá část voličů demokratů, kteří jsou ochotni vyjít do ulic a bít se za Bidena.

9:44

On-line host **Michael Žantovský**, bývalý velvyslanec ČR ve Velké Británii, říká v rozhovoru:

Je možné, že se dočkáme situace, kdy se výsledky dozvíme až po dlouhých tahanicích a soudních přích. Takto dramatický průběh je dán rozporem mezi virtuální realitou a skutečností, protože po tom, co se odehrálo před čtyřmi lety, se opakuje nepřesnost předvolebních výzkumů ve stejné intenzitě, je otázka, jak se vyvarovat podobných nepřesností ve výzkumech, které mohou ovlivnit samotné volby. Projevy obou kandidátů byly netradiční, normálně se vyjadřuje prezident, až když je jasné jeho vítězství, první vystoupil Biden, a to naznačovalo jistou paniku v jeho táboře, a co řekl Trump, když vyhrožoval soudem, to je stejně nebezpečné. Oba kandidáti počítají s tím, že se souboj rozhodne mimo volební urny. Přátelé v USA jsou spíše demokraté a stoupenci Bidena a dlouho byli optimističtí, ale stoupá u nich nervozita a vědí, že volby budou velmi těsné. Trump těžko vyhraje v soutěži krásy nebo popularity a mnozí Američané ho téměř nenávidí, ale reálné výsledky jeho politiky a splnění slibů značí, že jeho výkon nebyl tak strašný, jak se mnozí v roce 2016 obávali. Pro ČR by vítězství Trumpa znamenalo pokračování egoistické politiky „Amerika především“, ale mohlo by to vést ke skutečnému posunu zejména v upevnění vojenského spojení v rámci NATO, zvolení Bidena by znamenalo snahu o obnovení tradičních styků s Evropou, oteplení atmosféry, jestli by to bylo skutečné zlepšení ekonomických vztahů, je jiná otázka, protože to není jen o rétorice, ale o politické vůli a o skutečných nákladech. Už za Obamovy éry byly vztahy s demokratickou administrativou po rétorické linii bezvadné, ale nějaký velký reálný posun také nenastal.

9:53

Kubala hovoří u mapy, žádné zásadní posuny ve sčítání hlasů, obrací se na hosty s výzvou zhodnotit volby jako referendum o Trumpovi.

9:54

Fištejn:

Polovina Ameriky odpověděla, Trump je skvělý prezident, polovina odpověděla, je to špatný prezident, nelze to brát jako referendum.

9:55

Beneš:

Zaslouží si Trump další volební období, nebo ne, to je otázka pomyslného referenda, republikánů-
straníků ho volilo více, než v první volbě, u nich tedy uspěl, více než 80 milionů voličů nešlo volit.

9:57

Pehe:

Bylo to referendum o Trumpovi, motivoval spoustu lidí, aby šli volit, ale ne pro Bidena, ale proti Trumpovi. Šance, aby Trump nebyl zvolen, předpokládala ztrátu důvěry u republikánů, což se nepotvrdilo, dopadl dobře a pokud zvítězí, bude mít celkem silný mandát. Řada analytiků mu předvídala výraznou prohru. I když vyhraje o hlas jediného volitele, to bude rychle zapomenuto, nebude muset znovu budovat administrativu, tím bude jeho mandát posílen.

10:01

ZPRÁVY

10:30

Kubala sděluje novinky ohledně posledního vývoje od modro-červené mapy. Situace se mírně posunula v některých státech, ovšem stále platí, že není vůbec jasné, jaké budou konečné výsledky. Poměr volitelů je aktuálně 238 proti 213 ve prospěch Bidena. Ve Wisconsinu je sečteno 94 procent okrsků, Trump vede. Prostor pro Bidena, aby dorovnal Trumpa, se zužuje. I když Trump vyhraje, bude to na počet volitelů menší náskok, než při minulých volbách. Ani v Michiganu nebo Pensylvánii není rozhodnuto. Systém je poměrně složitý.

10:31

Beneš:

Ve Wisconsinu bude hodně korespondenčních hlasů, takže se situace ještě může obrátit pro Bidena, ale jestli vyhraje, tak velmi těsně. I v některých městech má menší podporu, než měla před čtyřmi lety Clintonová. Letos to bude velmi těsné, bez Wisconsinu se možná Biden neobejde.

10:35

Fištejn:

My máme představu, že ideální je systém jeden volič, jeden hlas. Ale USA jsou kompilátem států s vlastními zvyky, které k unii přistupovaly postupně, a chtějí si zachovat svoje zákony. Každý má vlastní senát, školství, zdravotnictví, národní gardu. Střeží si svoje postavení v celkovém systému, aby si velké, lidnaté státy nemohly prosadit svou vůli na úkor menších. Proto je tam také systém volitelů.

10:37

Pehe:

V USA jsou tlaky na to, aby se systém změnil, že Amerika je jednou entitou, tavícím kotlíkem, jednotlivé státy už nemají svou vlastní identitu. Ale systém je zatím odolný a změněn by musel být na ústavní úrovni, což je velmi těžké, i když je to systém anachronický.

10:39

Opakování projevů obou kandidátů, jak byly odvysílány přímým přenosem. V případě Bidena je jeho projev odvysílán v repríze celý, v případě Trumpa, jehož projev byl mnohem delší, je odvysílána stěžejní část, v níž oznamuje vítězství v některých státech a prohlašuje se za celkového vítěze.

10:45

Kubala u mapy. Wisconsin se přehoupnul na stranu Bidena.

10:46

Beneš:

Nejsou započítány statisíce hlasů, situace se může obrátit ke kterémukoli kandidátovi, mění se to každou chvíli.

10:48

Fištejn:

Dělicí čára mezi oběma tábory probíhá i uprostřed rodin, napříč Amerikou, která je ideologicky rozpolcena, jsou dvě Ameriky, může přijít výbuch nespokojenosti, velmi neklidná doba čeká USA. Biden má podporu v organizacích jako BLM nebo Antifa, což nejsou nějaká hnutí, jak předstírá Biden, ale organizace s pevným vedením. Jsou zodpovědné za protesty v ulicích a je nejasné, jak se zachovají v případě vítězství Bidena nebo Trumpa. Nerozpustí se, když vyhrají demokraté, budou se snažit naopak více profilovat.

10:50

Beneš:

BLM je zásadní, i když pro některé extrémní hnutí, které bojuje za Afroameričany a další minority, za práva, která jsou jim historicky upírána, včetně volebního práva, je to problém ghett, BLM je částečně spřízněna s demokraty, ale jde jim o zásadní transformaci země, o naplnění ústavy ve věci rovnosti lidí. Antifa není organizace, pro některé komunity je dění v ulicích nepochopitelné, ale jde o rovná práva Američanů. Na námitku Kubaly, že by to nemělo končit u násilí a rabování, reaguje Beneš s tím, že protesty jsou využívány skupinami lidí nalevo i napravo, které protestů zneužívají k násilí, ale BLM k násilí nevyzývá.

10:52

Pehe:

Emoce budou vybičované, Trump se ve svém projevu nezachoval státnicky, pokud Biden vyhraje, může to vést k nepokojům. Jak se vyjadřují politici, je nešťastné. Biden se vyjádřil mnohem umírněněji a uznal by případně svou porážku, kdežto Trumpova prohlášení mohou iniciovat násilí.

10:55

Kubal otevírá téma voleb do senátu a sněmovny.

Pehe:

Pokud jde o senát, záleží, kdo bude příštím prezidentem, protože viceprezident má zvýšenou pravomoc v senátu, pokud by proti vítěznému Trumpovi stála demokratická většina jak v dolní tak horní komoře, tak to má omezující efekt a řadu Američanů by to mohlo uklidnit, pokud bude mít podporu senátu, bude to zvyšovat napětí v USA.

Fištejn:

Amerika má tradici vyvažování moci, prezident zpravidla nemá kontrolu nad sněmovnou i senátem, i když bude senát republikánský, sněmovna bude asi demokratická.

Beneš:

Demokraté podcenili některé voličské skupiny, nenabídlí atraktivní program, pokud se Trump stane prezidentem, bude špatná komunikace prezidenta se senátem, což je pro USA problém.

11:00

ZPRÁVY

11:10

Kubala rekapituluje, napětí pokračuje, zatím 238 předpokládaných hlasů pro Bidena a 213 pro Trumpa, nikdo se neblíží k 270 potřebným hlasům, ale korespondenční hlasy budou spíše pro Bidena. Ve hře jsou ještě statisíce nesečtených hlasů.

11:13

Beneš:

Pokud by Trump vyhrál a měl by jednu z komor většinově republikánskou, mohly by se obě strany shodnout třeba na investicích do infrastruktury nebo na opatřeních kvůli koronaviru, ale pokud senát zůstane republikánský, může Trump prosazovat nové soudce a další opatření bez dohody s demokraty, a bude chybět konsenzus. Republikánská strana prosadila s Trumpem deregulace, daňový balíček, konzervativní soudce, to je to, co konzervativní voliči chtěli vidět a Trump u nich posílil.

11:16

Slovo dostává **Bohumil Vostal**, zpravodaj ČT ve Velké Británii, a v rozhovoru s Kubalou hodnotí reakce na volby v britském prostředí: Média věnují volbám velkou pozornost, ministr zahraničí se vyhýbá komentáři s tím, že věří v sílu amerických institucí, britská vláda se bude snažit o zachování speciálních

vztahů s USA, ať s Trumpem nebo Bidenem. Vztah Trumpa a Johnsona je ale přátelský, oba mají kritický vztah k EU, mají podobné politické zkušenosti, stejný vztah k Číně, nerozumějí si ale např. ve věci Íránu nebo ohledně postoje ke klimatické agendě. Biden reaguje citlivě na situaci v Irsku a vyhrožuje nepodepsáním obchodní dohody, pokud Brexit povede k opatřením v Irsku, která se demokratům nebudou líbit. Biden ale obecně sází na alianci demokratických států. Mnozí konzervativci mají raději Bidena, obecně není Trump v Británii populární, Británie ví, že ekonomicky bude pro ní nejdůležitější dohoda s EU, a oba američtí prezidenti budou hájit americké zájmy. Trump je kritizován za svůj vztah k oblasti lidských práv a z tohoto hlediska mají britští politici, kromě Johnsona, asi blíže k Bidenovi.

11:25

Dalším respondentem je **Miloš Vystrčil**, předseda senátu, místopředseda ODS:

Potvrdilo se, že to bude těsné, oceňuje vysokou volební účast, pro nás je důležité, aby volby byly oslavou demokracie, aby poražený uznal prohru, ovšem to se nemusí stát, jak lze soudit podle vyjádření Trumpa. Pro naše vztahy s USA by Bidenovo vítězství znamenalo stejnou budoucí politiku, jako má Trumpova administrativa, zejména ve vztahu k Číně, každopádně v obou případech je budoucnost euroatlantického společenství dobrá a spolupráce nutná. Osobně neměl vyloženého favorita, ale oceňuje, že Mike Pompeo ocenil jeho cestu na Tchaj-wan, a doufá, že i Bidenův vztah k těmto věcem je stejný.

11:30

ZPRÁVY

11:40

Kubala u mapy, ve Wisconsinu vede Biden, v Nevadě také vede Biden, ale stále je to velmi těsné, zatím předpoklad 238 volitelů pro Bidena, 213 pro Trumpa. Vývoj je velmi podobný jako v roce 2016.

11:41

Prostor dostává zpravodaj ČT v Turecku **Václav Černošský**: Podle dosavadních interakcí mezi tureckými politiky a Trumpem, potažmo Bidenem, lze usuzovat, že Turci by uvítali v Bílém domě Trumpa, je za tím osobní vztah tureckého prezidenta s Trumpem, který je popisován jako něco, co drží turecko-americké vztahy nad vodou, přestože Turecko se sbližuje s Ruskem např. na úrovni kontraktů ve zbrojním průmyslu. Další vývoj bude odvislý od toho, jak budoucí prezident přistoupí ke stahování amerického vlivu z oblasti tureckých zájmů - Středomoří, Kavkaz, Sýrie, Libye - což Turci vítají, a dá se předvídat, že by v tom pokračoval i Biden.

11:46

Kubala vyzývá hosty ve studiu k reakci na otázky ohledně vývoje ve volbách do Kongresu, v nichž demokraté neuspěli tak, jak se předpokládalo:

Fištejn:

11:47

Popírá to názor některých expertů, že působení Trumpa oslabilo republikány, že ti samostatně myslící odešli, a zůstali jen přísluhovači, a předpovídalo se, že republikáni značně oslabí v senátu i ve sněmovně, což se vůbec nestalo, naopak, ukazuje se, že loajalita k Trumpovi se vyplatila. Na námitku moderátora, že se podle některých republikánů Trump odklonil od hodnot Reagana, že se málo distancuje od Ruska nebo Číny, odpovídá Fištejn, že naopak se chová k těmto zemím velmi tvrdě, naopak Obama a Biden se snažili vylepšit vztahy s Ruskem za cenu oslabení USA a posílení Putinova režimu, Trump naopak rozšiřuje vliv k ruským hranicím. Trumpovo smýšlení je ve prospěch Ameriky.

11:50

Beneš:

Mohlo by být dopočítáno snad už v pátek, nevíme, jestli Pensylvánie bude ještě rozhodovat, nebo zda se rozhodne už předtím, než spočítají v Pensylvánii hlasy, v rozhodujících státech jsou velmi těsné rozdíly.

11:52

Fištejn:

Amerika se probudí rozdělená, ani jedna strana nemá jasnou převahu, a nespojí se to, nepřijdou světlé zítřky, mír a pohoda, demokraté i republikáni signalizují, že nebudou chtít uznat případnou porážku.

11:53

Beneš:

Uvidíme, jaký vliv budou mít jednotlivé minority na výsledek voleb, rozdělení USA je patrné i v hranici mezi Washingtonem a zbytkem země, mnoho regionů a skupin pohlíží na federální vládu jako na ty, kdo na ně nemyslí.

11:54

Pehe:

Biden by si teď měl říkat „ještě jsem to neprohrál“ a Trump by si měl říkat „ještě jsem to nevyhrál“. Bude to těsné, v klíčových státech půjde o tisícovky hlasů, je velmi těžké něco předvídat, ani jeden nemá vyhráno, před několika hodinami to vypadalo na Trumpa, teď už to jisté není, ale pokud vyhraje Biden, může dojít k velkým nepokojům. Na doplňující dotaz Kubala, zda je nebezpečí opravdu hlavně na straně republikánských přívrženců, poté, co jsme viděli násilí při protestech levice, reaguje argumentem, že nebezpečí je na obou stranách, ale myslí si, že v případě porážky je Biden na rozdíl od Trumpa schopen emoce spíše tišit. Na Trumpově straně také stojí více ozbrojených milic nejrůznějšího druhu, ale doufejme, že se tomu Amerika vyhne a vzor demokracie neupadne do nějakého sektářského násilí.

Kubala se loučí s hosty a diváky s tím, že se nic nerozhodlo, zatím podle agentury AP 238 volitelů pro Bidena, 213 pro Trumpa, oba mají reálnou šanci na vítězství.

3.2. Odborníci a hosté

Respondenty, kteří dostali prostor v rámci pořadu, lze rozdělit do čtyř kategorií. Stěžejní složkou byli odborníci, kteří komentovali průběh voleb přímo ze studia na Kavčích horách (respektive jeden z nich byl propojen se studiem on-line prostřednictvím Skype).

Pět hlavních hostů - odborníků, kteří se vystřídali v pražském studiu:

- Roman Joch z Občanského institutu
- Tomáš Klvaňa, amerikanista z pražské University of New York (oba mezi 23:00 a 4:55 hodin)
- Jefim Fištejn, komentátor a publicista
- Jan Beneš, amerikanista z Univerzity obrany
- Jiří Pehe, politolog z New York University in Prague (všichni tři mezi 5:22 – 12:00 hodin)

Posledně jmenovaný host je připojen on-line, ostatní sedí ve studiu.

Všichni hosté se projevují věcně, nekonfrontačně, reagují na sebe vesměs pozitivně, také interakce s moderátorem postrádá kontroverzní momenty.

Co se týká jejich názorových preferencí:

Všichni pozvaní odborníci se vyjadřovali ve většině svých vstupů neutrálně. Tomáš Klvaňa inklinuje spíše k Bidenovi, což jako jediný z hostů ve studiu dává občas najevo i některými svými formulacemi. Přiznává to i moderátor Drahoňovský, když v čase 1:07 oslovuje v souvislosti s vývojem v jednom státu, kde se situace vyvíjela pro Bidena nepříznivě, Klvaňu takto: „Vy jste před chvílí říkal, že jste trochu nervózní z New Hampshire, kde se vše nevyvíjí, řekněme, dle tradičních předpokladů“. Některé momenty při sčítání hlasů komentuje Klvaňa s lehce subjektivním zabarvením, nahlížeje na vývoj z hlediska demokratů. Ve většině jeho vyjádření, týkajících se faktů, ovšem převládá věcnost a korektnost, celkově komentuje události spíše bez emocí.

Roman Joch působí mírně emočněji, jeho vyjádření působí rezolutněji, je značně kritický k oběma stranám, Trumpa nevyzdvihuje, ale hodnotí kriticky některé aspekty politiky demokratického tábora, čímž vyvažuje vyznění debaty ve dvojici s Klvaňou. Moderátor přistupuje k oběma hostům vyváženě.

Ve druhé části pořadu dochází k podobnému vyvážení: Beneš a Pehe, jak se zdá, mírně inklinují k Bidenovi, jejich projev je spíše věcnější a klidnější. Fištejn by mohl, soudě dle jeho vyjádření, inklinovat k Trumpovi, jeho projev je emotivnější, jako jediný z hostů má sklony být v některých momentech mírně konfrontační, ovšem spíše v obecné rovině, např. když kritizuje experty nebo akademiky za podle něho mylné názory a prognózy. V interakci mezi Benešem a Fištejnem dochází k jedinému vážnějšímu momentu přímé názorové konfrontace mezi hosty za celou dobu vysílání, která se týká působení BLM a Antify. Fištejn tyto organizace považuje za spojené s Demokratickou stranou a kritizuje je jako násilné, Beneš vyzdvihuje jejich roli na poli obrany rovnosti a lidských práv a zpochybňuje jejich přímé napojení na demokraty. I tato konfrontace má však spíše přátelský charakter, je nekonfliktní, omezuje se jen na prostou výměnu rozdílných názorů, i tak je to výjimka, komentátoři spolu spíše souhlasí a tento svůj souhlas také nejednou přímo slovně ventilují.

Působení odborníků ve studiu, jejich projevy a přístup moderátorů k nim jsou v souladu s požadavky na objektivitu a vyváženost. Pochybnosti by mohly být stran nastolování témat, kdy nahlédnuto z celkového hlediska mohly chybět nebo mohly být jen velmi okrajově reflektovány problémy demokratického tábora či Bidenovy osoby nebo jeho rodiny, ale v rámci analýzy je možno pořad hodnotit pouze striktně z hlediska zákona o vysílání, tedy především jen to, co bylo odvysíláno. Budiž zároveň zdůrazněno, že tentokrát, na rozdíl od Volební noci 2016, se provozovatel vyvaroval i bulvárně laděné kritiky Trumpovy osoby.

Tabulka 1

Názorové preference projevené ve vstupech hlavních hostů, které lze na základě monitoringu identifikovat¹ (všichni se pohybovali mezi 30 a 38 minutami v součtu celkového čistého času všech jejich projevů)

Host	TRUMP		NEUTRÁLNÍ	BIDEN	
	pozitivní	negativní		pozitivní	negativní
Roman JOCH	2	1	7	-	6
Tomáš KLVAŇA	-	5	8	4	1
Jan BENEŠ	-	4	13	3	-
Jefim FIŠTEJN	4	-	10	-	1
Jiří PEHE	-	4	5	3	-

Druhou skupinu hostů tvoří respondenti, s nimiž byl veden rozhovor buď ze studia na střeše Českého centra v New Yorku, nebo on-line, případně odvysílán ze záznamu. To jsou lidé z kultury, ekonomických či podnikatelských kruhů, akademické obce, kteří se k volbám vyjadřují, někdy s menším osobním zaujetím a profesním odstupem, jindy s větším osobním zaujetím a emocemi. Zde vyniká a mediálně byl široce reflektován zejména „soubor vdov“, bývalých manželek Miloše Formana a Waldemara Matušky, které postupně v bezprostředně navazujících rozhovorech vyjádřily dosti zaujatě a

¹ Toto rozdělení je nutno vnímat jako čistě signalizační, jelikož může být zatíženo subjektivitou interpretace.

jednoznačně své sympatie k jedné názorové straně. Více hostů projevilo sympatie pro Bidena, respektive pro názory, hodnoty a politické preference, které jsou obecně spojovány s Demokratickou stranou (pro Trumpa 6 hostů, neutrální 7, pro Bidena 7). Z kvantitativního hlediska jde o zanedbatelnou odchylku, ovšem z hlediska kvalitativního bylo zřetelné, že jednak v táboře Bidenovských příznivců bylo více „radikálních“ respondentů s kategorickými a emotivními odsudky Trumpa, jednak byl částečně problematický i přístup moderátorů k oběma táborem. Tato složka vysílání vykazovala v některých aspektech mírné pochyby z hlediska objektivity a vyváženosti, je proto podrobněji rozebrána v kapitole *Problematické momenty*.

Třetí kategorií hostů jsou respondenti z řad českých politiků, svým postavením spjatých se zahraniční agendou. Ti zaujímají bezprostřední postoj k průběhu voleb v USA. Vesměs se vyjadřují opatrně a neutrálně, zejména proto, že volby nebyly rozhodnuty. Pokud se kloní ve prospěch Bidena, potom velmi diplomaticky a náznakově, s výjimkou Ondřeje Veselého, který otevřeně preferuje Bidena. Oslovenými politiky jsou:

- ministr zahraničí ČR Tomáš Petříček
- Ondřej Veselý, předseda zahraničního výboru PS
- Miloš Vystrčil, předseda senátu
- Pavel Fischer, předseda výboru zahraničních věcí Senátu ČR

Čtvrtou kategorií respondentů, kteří komentovali volby, jsou zahraniční zpravodajové ČT, kteří v ranních hodinách ve svých vstupech vesměs věcně shrnovali atmosféru, jaká panuje v souvislosti s americkými volbami mezi politiky a v médiích v Číně, Británii, Turecku, Izraeli a Rusku (v posledně jmenované destinaci byl využit zpravodaj Polské televize).

Tabulka č. 2.

Názorové preference hostů, kteří během vysílání poskytli rozhovor:

HOST	FORMA ROZHOVORU	STOPÁŽ (minuty)	Názorové preference projevené hostem
Charlotta Kotíková Masaryková pravnučka TGM	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	10	Mírně pro Bidena
Eliška Hašková Coolidge bývalá sekretářka amerických prezidentů	On-line moderátor Řezníček	10	Výrazně pro Trumpa
Michal Mejstřík profesor ekonomie, FSV UK	On-line moderátor Drahoňovský	11	Neutrální
Miroslav Konvalina ředitel Českého centra v New Yorku	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	8	Neutrální

Daniel Prokop sociolog, člen Národní ekonomické rady vlády	On-line moderátor Drahoňovský	11	Neutrální
Věra Navrátilová podnikatelka	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	10	Výrazně pro Bidena
Stanislav Kotyza developer v New Yorku	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	9	Výrazně pro Trumpa
Josef Baláz prezident BBLA	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	9	Mírně pro Trumpa
Christopher Harwood bohemista, Kolumbijská univerzita	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	8	Výrazně pro Bidena
Martin Plavec kardiolog, Univerzita Yale	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	10	Neutrální
Jan Švejnar ekonom, Kolumbijská univerzita	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	9	Neutrální
Ondřej Schneider konsultant Světové banky	Ze záznamu moderátor Řezníček	11	Výrazně pro Bidena
Martina Formanová spisovatelka, manželka Miloše Formana	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	10	Výrazně pro Bidena
Olga Matušková manželka Waldemara Matušky	On-line moderátor Řezníček	9	Výrazně pro Trumpa
Vít Stuchl majitel restaurace v New Yorku	Živě ze střechy Českého centra v New Yorku moderátor Řezníček	8	Mírně pro Trumpa
Michael Kraus Politolog, Middlebury College	On-line moderátor Řezníček	10	Výrazně Pro Bidena
Igor Lukeš historik, Bostonská univerzita	On-line moderátor Řezníček	7	Neutrální
Michael Žantovský bývalý velvyslanec ČR ve Velké Británii	On-line moderátor Kubal	9	Neutrální
Bernhard Schlink německý spisovatel	Ze záznamu moderátor Martin Jonáš	7	Výrazně pro Bidena
Dušan Neumann spolupracovník Českého rozhlasu v USA	On-line moderátor Řezníček dva vstupy 8+6 minut	14	Mírně pro Trumpa

3.3. Srovnání s rokem 2016

Monitoring volební noci Rada zadala také před čtyřmi lety, kdy na jeho základě vydala České televizi upozornění na porušení zákona.

Konkrétně Rada přijala následující usnesení: *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, upozorňuje provozovatele Česká televize, IČ: 00027383, sídlem Kavčí hory, Praha 4, PSČ 14070, na porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., kterého se dopustil tím, že v rámci pořadu, charakterizovaném provozovatelem jako zpravodajský pořad s názvem Americká volební noc, dne 9. listopadu 2016, v časovém úseku 03:00 – 08:00 hodin, na programu ČT 24, odvysílal nevyvážené a neobjektivní zpravodajství, během něhož docházelo k nadřování jedné straně, zejména soustavnou a zcela jednostrannou kritikou jen jednoho z kandidátů na amerického prezidenta. Porušení ustanovení § 31 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb. se provozovatel dopustil zejména těmito konkrétními momenty ve vysílání: 1) V čase 4:35 hodin (reálný čas - SEČ) došlo k manipulativnímu spojení obrazu a slova během reportáže o postoji amerických celebrit k oběma kandidátům - v okamžiku, kdy v komentáři zněla informace, že „proti Donaldu Trumpovi už mezi hvězdami vznikla i petice, připojilo se k ní na 70 tisíc lidí s heslem: zastavte nenávisť“, byly v obraze zařazeny fotografie osobností, čímž mohl být u diváka vytvořen jednoznačný dojem, že se jedná právě o osoby, které se připojily ke zmiňované petici. Mezi těmito zobrazenými osobami přitom figurují mj. i Clint Eastwood nebo Chuck Norris, tedy herci, kteří naopak v kampani otevřeně Donalda Trumpa podpořili. Toto podsouvání obrazové informace do falešného kontextu s komentářem tedy vytvořilo nepravdivý a zavádějící obraz reality. 2) V čase 7:15 se moderátor v rámci otázky pokládané americkému velvyslanci odvolává na výrok Trumpova potenciálního ministra Newta Gingriche, který řekl, že si není jist, zda stojí za to riskovat jadernou válku kvůli takovým předměstím Petrohradu, jako je Estonsko. Moderátor však vztáhl tento výrok na všechny baltské státy a položil otázku v tomto znění: „Jak si vysvětlit výroky, že baltské státy jsou předměstím Petrohradu?“, čímž se dopustil nepravdivého tvrzení a hrubým způsobem zveličil a překroutil realitu. 3) Ve studiu nebo v rámci rozhovorů natáčených na kameru mimo studio (v živém přenosu nebo předtočených) dali autoři pořadu široký prostor k vyjádření celkem čtyřem zainteresovaným respondentům – občanům inkriminované země, tedy USA. Všichni tito respondenti byli transparentními příznivci Clintonové a odpůrci Trumpa (jeden člen administrativy demokratické strany – Andrew Schapiro, druhý ideový a finanční podporovatel Clintonové – Brady Clough, třetí republikán angažující se v hnutí NEVER TRUMP – Tom Nichols, a čtvrtá lidskoprávní aktivistka – Anne Petráková). Byli tedy pozváni hosté zastupující výhradně jen jednu stranu, a to v poměru 4:0. Tento výběr respondentů výrazným způsobem ovlivnil vyznění pořadu. Provozovatel se tedy v uvedených případech dopustil porušení povinnosti poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů. 4) V rámci pořadu došlo opakovaně k situacím, kdy nebyla respektována zásada, že názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru, když od moderátorů nebo reportérů např. zaznělo: „Jako jednoznačného nepřítele vnímá Donald Trump islám. Plošně. (čas 5:31); „Ženy jsou velkým břemenem muže, který dvacet let vlastnil soutěž Miss Universe.“ (5:32); „Trumpův sexismus korunovala nahrávka z roku 2005.“ (5:32); „I tohle se snažil obrátit ve svou přednost jako efektivní práci pro firmu v souladu se zákony.“ (5:34); „Američané se postupně smiřují s tím, že budou mít jako nového prezidenta Donalda Trumpa.“ (6:36); „Outsideři uspěli.“ (zdůvodnění Trumpova úspěchu, 6:37); „Nakolik se (Trump) oprostí od těch dosavadních zvyklostí, kdy on měl opravdu ve zvyku se lidem, kteří mu zkřížili cestu, kteří se mu nějakým způsobem postavili, i mstít. (7:52); „Je otázka, nakolik ta bizarní někdy až divoká kampaň se přenesla do výkonu funkce Donalda Trumpa.“ (7:53). Porušení ustanovení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. se provozovatel dopustil zejména těmito konkrétními momenty ve vysílání: 1) Soustavným jevem ve vysílání bylo bezprostřední verbální spojování potenciálního vítězství Trumpa s pocitem ohrožení, interpretace jeho vítězství jako negativního jevu, a to jednak za použití emočně zabarvených výrazů*

odkazujících na živelné pohromy (červená barva značící pro Trumpa hlasující státy je nazývána „tsunami“), nebo účelovým řazením informací: po zprávě, že už je pravděpodobné, že se Trump stane prezidentem, následuje informace, že mnoho Američanů sděluje na sociálních sítích, že budou raději z USA emigrovat. Stejný účinek mají emočně zabarvené dotazy moderátorů: „Nakolik, tedy podle názoru některých expertů, může být Donald Trump v Bílém domě ohrožením bezpečnosti, světové bezpečnosti možná můžeme říci? nebo „Jak funguje ta pojistka, jak zabránit řekněme extrémnímu prezidentovi v extrémním chování?“ 2) Jako hlavní a kromě několika okrajových zmínek jediný zdroj informací přímo z mediálního prostředí USA byl vybrán televizní kanál CNN, z něhož byly opakovaně zařazovány i několikaminutové přímé vstupy. Jedná se o televizní program, který před volbami otevřeně sympatizoval s kandidátkou Clintonovou. Tento výběr zdroje informací přispěl rovněž k celkově jednostrannému vyznění pořadu Americká volební noc. V těchto případech tedy došlo k porušení povinnosti zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti.

Je třeba konstatovat, že oproti Volební noci v roce 2016 došlo u Volební noci 2020 k výraznému kvalitativnímu posunu směrem k objektivitě a vyváženosti, a to konkrétně v těchto ukazatelích:

- Moderátoři si zachovávali profesionální odstup, snažili se nedávat najevo své osobní názory a preference, což se jim také v drtivé většině případů dařilo. Nedošlo k jednostrannému vyzdvihování kvality jednoho z kandidátů a dehonestaci druhého. Většinu komentářů ke kvalitě kandidátů a jejich politiky přenechávali moderátoři na odbornících ve studiu. Moderátoři se vyvarovali emočně zabarvených popisů a přirovnání při informování o politice a osobnosti Trumpa a subjektivního hodnocení Trumpa, k čemuž docházelo v roce 2016. Oddělovali fakta od svých osobních názorů a preferencí, které nepromítali do vedení diskuze.
- Oproti situaci v roce 2016, kdy byl pořad koncipován s jasným předpokladem, že vítězem bude Clintonová, si tentokrát všichni aktéři dávali až úzkostlivě záležet na tom, aby si v tomto směru zachovali nestrannost. Ujišťování o tom, že nic není jasné, vyhrát může kterýkoli z obou kandidátů a že na výsledky si musíme počkat, bylo opakované a velmi časté, tvořilo vůbec nejčastější téma projevů jak moderátorů, tak odborníků ve studiu.
- Zatímco v roce 2016 provozovatel rezignoval na vyvážený výběr respondentů a hlavní hosté pořadu otevřeně prezentovali v drtivé převaze své pro-Clintonovské a anti-Trumpovské přesvědčení, tentokrát byl výběr hostů výrazně vyváženější (viz předchozí a následující kapitola), je zřejmé, že se provozovatel poučil a kladl větší důraz na objektivitu v tomto směru. Zejména hlavní hosté, odborníci ve studiu, prezentovali názorově oba politické tábory, i když poměr byl opět mírně v neprospěch Trumpa, ovšem tentokrát v mezích tolerance, neboť stoprocentní objektivitu a vyváženost u takového typu pořadu nelze očekávat.
- Zásadní kvalitativní posun nastal v tom, že ČT tentokrát nezařazovala přenosy ze CNN a neodvolávala se na ní jako na zdroj nezávislých informací. Jako hlavní a kromě několika okrajových zmínek jediný zdroj informací přímo z mediálního prostředí USA byl v roce 2016 vybrán televizní kanál CNN, z něhož byly opakovaně zařazovány i několikaminutové přímé vstupy. Tento výběr zdroje informací přispěl rovněž k celkově jednostrannému vyznění pořadu Americká volební noc. Provozovatel přitom odmítal argumenty, že CNN je zaujatá proti Trumpovi. Mezitím se ovšem situace vyvinula tak, že tento fakt již nelze popřít. Provozovatel se tedy rozhodl reflektovat realitu na americkém mediálním kolbišti a nejenže nepřebíral informace od CNN, ale prakticky celé vysílání obstaral z vlastních zdrojů, s důrazem na komentáře odborníků, rozhovory s hosty a čistě informativní vstupy z projevu obou kandidátů nebo záznamů jejich televizní debaty, obešel se bez sdílených informací a názorů amerických žurnalistů. Data na volební mapě pocházela ze servisu AP, což bylo opakovaně zdůrazněno s

tím, že se jedná o velmi konzervativní zdroj, který je při odhadu výsledků tradičně opatrný. V USA vládne otevřené nepřátelství mezi Trumpem a jeho táborem na straně jedné a některými médii na straně druhé, přičemž CNN mezi nimi zaujímá čelné postavení jednak významem, jednak aktivismem. Podle odborníků je politická zaujatost běžným aspektem americké žurnalistiky. Média inklinují k názorovým proudům už jen tím, jaký obsah zveřejňují a jakým způsobem prezentují fakta.

- Došlo k lepšímu a nikoli transparentně zaujatému zpracování zařazených reportáží, které stručně představují osobnosti Trumpa a Bidena a jejich kampaně, jsou profesionálně zpracované, méně emotivní, věcnější a objektivnější.

3.4. Problematické momenty

Jistou problematičností celé Americké volební noci lze shledat v přístupu k hostům. Jak bylo uvedeno výše, celkem dostalo prostor dvacet hostů. Z nich inklinovalo 6 k názorové preferenci pro politiku Trumpova tábora, 7 k názorové preferenci pro politiku Bidenova tábora, 7 bylo vyhodnoceno jako neutrálních. Hodnocení bylo někdy hraniční, např. ekonom Švejnar či historik Lukeš mohli být vyhodnoceni i jako mírně pro-bidenovští. Nicméně neutrální ani umírněně se projevující hosté nepředstavovali z hlediska vyváženosti vysílání problém, také reakce na ně ze strany moderátorů byly bezvadné. Problém představuje ta skupina respondentů, kteří se otevřeně hlásili k podpoře jedné názorové strany, byli tedy vyhodnoceni jako *Výrazně pro Bidena* nebo *Výrazně pro Trumpa*, a rovněž v přístupu moderátorů k nim.

Případ, který do značné míry vybočuje formálně i obsahově z celého konceptu pořadu, je pak rozhovor s německým spisovatelem Schlinkem, o něm bude pojednáno ještě samostatně na konci této kapitoly.

Poměr hostů, kteří se prezentovali jako výrazní příznivci Trumpa (Eliška Hašková Coolidge, Stanislav Kotyza, Olga Matušková) byl v nepoměru 3 ku 5 hostům, kteří se prezentovali jako výrazní příznivci Bidena (Věra Navrátilová, Ondřej Schneider, Martina Formanová, Michael Kraus, Bernhard Schlink). K zařazení do této kategorie došlo, pokud daný respondent přímo vychvaloval osobnost kandidáta, hlásil se k principům jeho politiky nebo k hodnotám reprezentovaným jím či jeho politickou stranou, nebo byl ostře a jednostranně kritický k opozičnímu kandidátovi.

Souhrnně řečeno příznivců Bidena bylo více, přitom byli ve svých soudech většinou kategoričtější a agresivnější. Na druhé straně vůbec nejradikálněji působila obdivovatelka Trumpa Matušková.

Kritika Trumpa měla často formu kategorického morálního odsudku (zejména Navrátilová, Formanová, Kraus a Schlink), přičemž tyto jejich postoje zůstaly až na zanedbatelné výjimky bez korektivu ze strany moderátora.

Při rozhovoru s Navrátilovou, Harwoodem či Schneiderem Řezníček klade vstřícné otázky, neskáče do řeči, nechává vyznít chválu bidenovské strany i kritiku Trumpa. Při rozhovoru s Michaelem Krausem nechává moderátor zcela bez korekce vyznít emotivní a subjektivní kritiku Trumpa, kterého host prezentuje zcela negativně, moderátor nereaguje na tvrzení o pozvání Ruska k intervenci do amerických voleb ani na další nepodložené, subjektivní výpady hosta, jako je tvrzení, že Trump v roce 2016 nechtěl vyhrát volby, ale šlo mu hlavně o reklamu a obchodní zisky. Netáže se na relevanci

prohlášení, že Trump kritizuje tradiční spojence a chválí nepřátele. Nebo z čeho host čerpá přesvědčení, že Trump je důkazem tvrzení, že opakovaná lež se může stát pravdou.

Podobně vstřícný je moderátor i při rozhovoru s Martinou Formanovou, tu však v momentu, kdy Formanová tvrdí, že Trump neproněsl „sjednocující formulku“, opravuje, že tomu tak není.

Příznivcům Trumpa, Haškové Coolidge a Kotyzovi, Řezníček opakovaně skáče do řeči, snaží se korigovat chválu Trumpa a zpochybňovat relevanci kritiky Bidena. Podobná tendence ovšem nebyla zaznamenána při rozhovoru s patrně největší stoupenkyní Trumpa, Matuškovou.

V souhrnu lze konstatovat, že Řezníček více oponoval příznivcům Trumpa, více jim skákal do řeči, snažil se zpochybnit jejich tvrzení, měnil témata, příznivce Bidena nechal volně hovořit, respektoval jejich pojetí tématu i jimi přímo nastolená témata, nijak nereagoval na ostrou a subjektivní kritiku Trumpa, jen v jednom případě opravil zjevně chybný kritický výrok o Trumpovi. V zásadě jde ovšem o jemné nuance, které nejsou tak závažné, aby vedly k pochybnostem o dodržení zákona o vysílání. Je rovněž nezbytné vzít v potaz některé další kontexty. Jednak šlo v některých případech o ztížené podmínky, dané vzdáleným připojením respondenta, což vedlo k jistému zpoždění při možnostech moderátora bezprostředně reagovat a bezproblémově komunikovat. Dále některé respondentky, konkrétně Hašková a Matušková, měly tendenci argumentovat někdy ne zcela jasně a srozumitelně.

Nejproblematičtější momentem se tak stal rozhovor s německým spisovatelem Bernhardem Schlinkem, který v Berlíně vedl redaktor Martin Jonáš (ze záznamu). Rozhovor je prezentován jako německo-americký pohled. Schlink je představen jako právník a autor detektivek.

Rozhovor s jedním z nejprodávanějších německých autorů byl natočen při jeho návštěvě českého velvyslanectví v Berlíně. Bernhard Schlink se proslavil románem Předčítač, který se dočkal hollywoodského zpracování, kniha byla nejprodávanějším titulem v USA. Je to drama s tématem viny za holokaust.

V Americe tráví autor zhruba polovinu života, má americkou přítelkyni. A zapojil se i do místní politiky. Schlink v rozhovoru říká, že miluje Ameriku, která jde v mnoha směrech špatným směrem, je smutný z vývoje v posledních letech, s napětím čeká na volby. Na otázku moderátora Jonáše, co lidem imponuje na Trumpovi, na jeho myšlenkách, stylu a rétorice, spisovatel odpovídá, že lidé volí Trumpa, protože v něm vidí obrázek, který mají o sobě, stejně jako on se nechtějí o nikoho starat, chtějí vydělávat hromady peněz, pohrdají Afroameričany, Hispánci, ženami a veřejnými institucemi, volí ho proto, že se v něm poznávají. Na otázku, zda hrozí selhání evropsko-amerického spojení, odpovídá, že v Evropě se monarchie měnily v ústavní státy, vyvíjela se postupně demokracie, v Americe vznikla demokracie před státem a stát se pak stává kořistí většiny. Výměna institucí v USA po změnách vlády je toho příkladem.

Schlink je jednoznačně přesvědčen, že s Trumpem a vším, co podle něj představuje, přichází zlo. Není jasné, proč takto nesmiřitelně generalizuje svůj morální soud, odkud čerpá přesvědčení, že volit Trumpa není vyjádřením politického přesvědčení, ale charakterovou vadou, a motivací k takové volbě musí být vždy nějaká nízká pohnutka. Redaktor ale nereaguje žádnými korigujícími, upřesňujícími nebo doplňujícími dotazy, host je pro něj autorita, k níž se chová uctivě, a rozhovor vyznívá jako určité mravní poselství i varování, což je symbolicky zdůrazněno průběžně zařazovanými záběry z filmu Předčítač, tematizujícího holokaustové trauma.

Schlink v roce 2016 pomáhal s volební kampaní Hillary Clintonové a po její porážce neskrýval zášť vůči Trumpovi. Prohlásil v rozhovoru pro německý rozhlas, že důvody volebního vítězství Donalda Trumpa jsou bílý rasismus, sexismus a misogynie. Svou roli prý také sehrála „nenávist k Obamovi, kterou v sobě bílá Amerika měla“. (Zdroj: Deutschlandfunkkultur.de).

Je to tedy člověk se značně vyhraněnými názory a je tak zavádějící, že je představen jako de facto nestranný pozorovatel, v úvodu rozhovoru je pouze zmíněno, že miluje Ameriku a že se tam angažuje v politice, ale není uvedeno, že pracoval přímo v opozici proti Trumpovi, a mimo jiné je obdivovatelem Obamy. Tento rozhovor byl jediný, který nebyl veden v češtině, jeho host byl představen v širším kontextu s poukazem na jeho význam a popularitu a s důrazem na dílo reflektující otázky svědomí, rozhovor byl podkreslen sugestivními záběry z filmu.

Rozhovor byl koncipován jako hodnotové poselství, které mělo problém reflektovat v hlubší, metafyzické rovině, se symbolickými přesahy k historickým zkušenostem. Podle tohoto výkladu je sama podstata charakteru Trumpa špatná, a volit ho znamená nebýt slušným člověkem. Z kontextu plyne, že volič Trumpa je podle Schlinka bílý muž, který pohrdá ženami, černochoy, Hispánci a institucemi.

Tento příspěvek se formálně i obsahově značně vymyká celému konceptu vysílání Volební noci. Rozhovor sám o sobě, včetně kategorických soudů a morálně-filozofického přesahu, by nepředstavoval žádný problém, ovšem problém vzniká ve chvíli, kdy není nabídnut podobný prostor pro vyjádření hlubšího pohledu na společenské procesy také opačnému názorovému proudu.

Šlo sice z hlediska kvantity o okrajový moment, ale s poměrně zásadním významem pro celkový dojem ze zpracování Americké volební noci.

3.5. Shrnutí zjištění

Pořad (blok) trval 13 hodin, byl zahájen ve 23:01 v úterý 3. listopadu a skončil ve 12:00 ve středu 14. listopadu 2012. Převážná část obsahu byla odvysílána ze studia v Praze. Zde diskuzi odborníků moderoval v první části Tomáš Drahoňovský, jeho hlavními hosty byli Roman Joch a Tomáš Klvaňa. Přítomen byl ještě pomocný redaktor, jehož úkolem bylo sledovat média a sociální sítě, pravděpodobně pro případ potřeby sledovat ohlasy na dramatické zvraty, k nimž ovšem nedošlo, takže jeho vstupy byly minimální a omezili se na prezentaci několika zajímavostí, jako např. jaký je sázkařský kurz na jednotlivé kandidáty, apod.

Zhruba v polovině pořadu vystřídal v roli hlavního moderátora Drahoňovského Michal Kubal, který pak vedl pořad až do konce. Vyměnili se též oba hlavní hosté. Formát pořadu zůstal neměnný, jen s tím rozdílem, že k dvěma hostům přímo ve studiu, jimiž byli Jefim Fištejn a Jan Beneš, přibyl třetí host, přítomný prostřednictvím aplikace Skype, a tím byl Jiří Pehe.

Vysílání bylo ožívováno dalšími prvky. Nejvýraznějším z nich byly rozhovory s hosty, kteří reagovali na aktuální politickou situaci v USA z pohledu svých osobních názorů a preferencí. Nejvíce rozhovorů moderoval Martin Řezníček, většinou ze studia na střeše Českého centra v New Yorku, případně on-line nebo ze záznamu. Tyto rozhovory byly zařazovány zejména v první polovině vysílání. Ve druhé polovině vysílání pak moderátor Kubal vedl jednak on-line rozhovory se zahraničními zpravodaji ČT z Číny, Británie, Izraele, Turecka a Ruska (zde byl využit zpravodaj Polské televize), kteří sdělovali, jak

reagují na volby v USA místní politici a média. Rovněž Kubal vyzval k vyjádření prostřednictvím on-line vstupů české politiky, jejichž funkce souvisí se zahraniční politikou.

Dalším oživením pořadu byly krátké reportáže, představující Trumpa a Bidena, respektive jejich volební kampaně, a dále pak tři ukázky z poslední předvolební televizní debaty obou prezidentských kandidátů.

Ve studiu v Praze dominovala vysílání velká mapa, která se barevně měnila podle toho, jak v kterém státě při sčítání hlasů vedl, případně zvítězil jeden z kandidátů – červená pro Trumpa, modrá pro Bidena. Velkou část vysílání tvořily průběžné informace, jak se situace vyvíjí, který kandidát kde vede, a spekulace, jak se situace může vyvíjet. Vzhledem ke známým okolnostem ovšem ani do skončení pořadu nebylo jasno o vítězi voleb.

Od šesté hodiny ranní byla Volební noc pravidelně přerušována pořadem Zprávy s různě dlouhou stopáží.

Informace a komentáře, které během vysílání zazněly, byly spíše obecné, zahrnovaly rekapitulaci známých názorových rozdílů obou politických táborů, informace o systému amerických voleb, o situaci v mezinárodní politice apod. Debata byla umírněná, neposkytovala prostor k větším názorovým střetům, argumenty odborníků byly podávány většinou decentně, opatrně, jak debata ve studiu, tak rozhovory nebo reportáže byly spíše povrchně informativní, nešly do hloubky tématu a složitějších kontextů, vyjadřování moderátorů bylo zpravidla věcné.

4. Závěr

Z celé podoby vysílání je zřejmé, že se provozovatel poučil z porušení zákona při vysílání obdobného publicisticko-zpravodajského bloku v roce 2016. Autoři pořadu zvolili názorově vyváženější strukturu hostů, vyvarovali se nekritického přejímání informací od politicky zaujatých zahraničních médií, moderátoři se snažili o transparentní neutralitu, odstup od tématu, projevovali se ve vztahu k tématu bez emocí a subjektivních komentářů, chovali se převážně věcně a neutrálně. V některých momentech byla vidět osobní zaujatost, ale profesionálně „zkrocená“ do rámce zákona.

To se vztahuje zejména na stěžejní část vysílání, která se odehrávala ve studiu na Kavčích horách, a kterou lze označit ve svém celku za vyváženou a objektivní. Moderátoři ve studiu korektně pracovali s informacemi a se zdroji, byli odborně na výši, udržovali diskuzi ve věcné informativní rovině, debata nesklouzávala do emocí na základě názorových rozdílů. Nedopouštěli se subjektivních interpretací, významových posunů či dezinterpretací výroků hostu, nekladli návodné dotazy, zachovávali si neutrální postoj ve své moderaci i emocích. Věcně korigovali nejasnosti či nepřesnosti ve vyjádření hostů, a to na obou názorových pólech, zejména Kubal působil v tomto směru profesionálně. Jejich role byla usnadněna tím, že pořad nešel informačně a názorově příliš do hloubky, a hosté ve studiu se chovali vesměs zcela profesionálně a nekonfliktně.

Jediným problematickým momentem je pak výběr a prezentace hostů, s nimiž byly vedeny rozhovory. K pochybením zde ovšem došlo v rámci jemných nuancí, kdy byl dán prostor mírně vyššímu počtu hostů otevřeně podporujících Bidena, než podporujících Trumpa, přičemž moderátor byl mírně kritičtější a aktivnější v korigování výroků svých hostů právě v případě příznivců Trumpa. Každopádně oproti roku 2016 je znát výrazné zlepšení a kvalitativní posun. Hlavní problém spatřujeme v zařazení

rozhovoru s německým spisovatelem Schlinkem, formálně zcela mimo koncept pořadu, který vyslovil zásadní dehonestující soudy o Trumpovi a jeho příznivcích, aniž by byl jakkoli korigován ze strany moderátora a aniž by provozovatel poskytl adekvátní, kvalitativně srovnatelný prostor k vyjádření jiného názoru.

Mírné, spíše nonverbální fragmenty, gesta, drobné emoce, „uřeknutí“, prozrazovaly, na čí straně asi jsou sympatie většiny aktérů vysílání, ale projevovaly se v rovině spíše zákonem neměřitelné, v rámci běžných analytických kritérií lze konstatovat dodržení zásad objektivitu a vyváženosti.

Na otázky uvedené v úvodu lze odpovědět takto:

1. *Došlo k vyváženému výběru hostů z hlediska jejich názorových preferencí na oba prezidentské kandidáty?*

ANO

2. *Byla ze strany moderátorů pořadu dodržena zásada stejného přístupu k respondentům a jimi prezentovaným názorům?*

ANO

3. *Jakým způsobem byli oba prezidentští kandidáti prezentováni v dalších složkách pořadu, tedy zejména v zařazených reportážích nebo v reakcích moderátorů na průběžné volební výsledky?*
V CELKU VYSÍLÁNÍ VYVÁŽENĚ

4. *Došlo k posunu od minulého vydání Americké volební noci v roce 2016, kdy bylo v tomto pořadu shledáno porušení zákona o vysílání?*

ANO, Z HLEDISKA ZÁKONA O VYSÍLÁNÍ DOŠLO K POZITIVNÍMU POSUNU

Výslednicí výše uvedeného je konstatování, že analýzou pořadu Americká volební noc nebyly odhaleny skutečnosti svědčící o možném porušení zákona o vysílání.

Na základě předložené analýzy Radě navrhujeme následující usnesení:

Rada se seznámila s analýzou pořadu Americká volební noc, odvysílaného dne 3. listopadu 2020 od 23:00 hodin na programu ČT24, provozovatele ČESKÁ TELEVIZE.

Zpracoval: V. Nejedlý, 27. 1. 2021